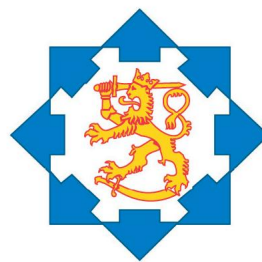

MTS

MTS-tutkimuskysymykset 1978 – 2005

HMS-tutkimuskysymykset 1964 – 1975

MAANPUOLUSTUSTIEDOTUKSEN
SUUNNITTELUKUNTA MTS

Sisällysluettelo

SAATTEEKSI	2
I ULKO-, TURVALLISUUS- JA PUOLUSTUSPOLITIikka	3
II EY/EU	11
III SUOMEN PUOLUEETTOMUUSPOLITIikka, SOTILAALLINEN LIITTOUTUMATTOMUUS / LIITTOUTUMINEN, NATO, NATO-YHTEISTYÖ	14
IV MAANPUOLUSTUS	17
MAANPUOLUSTUSTAHTO	17
ASEVELVOLLISUUS	19
PUOLUSTUSVOIMAT	22
PUOLUSTUSMÄÄRÄRAHAT	24
PUOLUSTUSKYKY	25
VAPAAEHTOINEN MAANPUOLUSTUS	27
PUOLUSTUSVÄLINETEOLLISUUS	27
SIVIILIPALVELUS	28
V RAUHANTURVAAMINEN, KRIISINHALLINTA, ASEIDENRIISUNTA, ASEVIENTI	29
VI TURVALLISUUDENTUNNE, UHAT, UHKAKUVAT	34
VII EUROOPAN TILANNE JA KRIISIT, SUOMEN LÄHIALUEET	41
VIII MAAILMAN KRIISIT	43
IX MAAHANMUUTTO, KEHITYSAPU JA -YHTEISTYÖ, PAKOLAISKYSYMYKSET	45
X VÄESTÖNSUOJELU JA HUOLTOVARMUUS	48
XI ARVOT, OSALLISTUMINEN	51
XII MUUTA	53

SAATTEEKSI

Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunta MTS on aloittanut toimintansa 30 vuotta sitten, 28.4.1976. MTS:n yksi tehtävä on tehdä ja julkaista mielipide- ja muita tutkimuksia turvallisuuspolitiikasta ja maanpuolustuksesta (asetus 1073/75). Mielipidetutkimuksia suoritti myös MTS:n edeltäjä, henkisen maanpuolustuksen suunnittelukunta HMS. Ensimmäinen MTS:n mielipidetutkimus tehtiin vuonna 1978 ja siitä lähtien niitä on tehty vuosittain, usein kahdesti vuodessa. HMS:n mielipidetutkimukset löytyvät vuosilta 1964, 1969 - 1975.

MTS:n tutkimusjaoston ensimmäinen kokous pidettiin 19.5.1976 eduskunnassa. Kokouksessa oli esillä mm. valtiotieteen tohtori Hannu Uusitalon varusmiehenä laatima muistio henkisen maanpuolustuksen suunnittelukunnan haastatteluaineistosta. Hannu Uusitalon muistiossa kiteytetään kolme kohtaa, joihin MTS:n piirissä tulisi tutkimustoiminta tämentää olennaisesti tarkemmin (verrattuna HMS:n tutkimuksiin):

”Miksi tutkimuksia tehdään, miten laajoja tutkimuksia tehdään ja mihin kysymyksiin tutkimuksilla halutaan vastaus”.

Tähän on koottu MTS:n mielipidetutkimuksessa esitetyt kysymykset 1978 - 2005 sekä myös HMS:n esittämät kysymykset 1964, 1969 - 1975. Osa kysymyksistä on ollut mukana koko ajan vuodesta 1964 alkaen. Arkistoista ei valitettavasti löytynyt kaikkia tutkimusraportteja. Vuoden 1978 raportti puuttuu, samoin vuoden 1988 syysraportti sekä vuosien 1992 ja 1995 kevättutkimusraportit.

Kysymyksiä on kaikkiaan 240 kappaletta ja ne on jaoteltu aiheittain, näin niihin tutustuminen on helpompaa. Kysymyksistä on luettavissa historian kulkua, toisaalta on todettava, että osa kysymyksistä on edelleen relevantteja. Kysymyksistä löytyvät mm. Suomen ja Neuvostoliiton välinen YYA-sopimus, euro-ohjukset, neutronipommit, rauhanmarssit, aseidenriisunta, puolueettomuuspolitiikka, suurvaltojen väliset suhteet, Saksojen yhdistyminen ja hävittäjähankinnat.

MTS:n 30-vuotisen taipaleen aikana kerran on käyty tiukahko keskustelu tutkimusjaoston ja työjaoston kesken esitettävistä kysymyksistä. Vuoden 1987 syksyn mielipidetutkimuksen kohdalla 25.11.1987 pidetyn kokouksen pöytäkirjan mukaan MTS:n työjaosto poisti kolme kysymystä tutkimusjaoston alkuperäisestä esityksestä. Asiaan liittyi myös ulkoministeriön silloisen poliittisen osaston päällikön kirje, jossa kommentoitiin näitä kysymyksiä. Valitettavasti tätä kirjettä ei arkistosta löytynyt, ainoastaan maininta siitä.

MTS:n tutkimusjaoston puheenjohtajina ovat toimineet kansanedustaja Ilkka-Christian Björklund 1976 - 1983, yhteiskuntatieteiden tohtori Pertti Suhonen 9.6.1983 - 1987 ja toimittaja Jorma Hentilä 17.6.1987 alkaen.

Kiitokset Kaisa Hallialle, joka MTS:n sihteeriharjoittelijana on ahkeroinut ja penkonut mappeja.

Helsingissä, Kasarmintorin laidalla kesällä 2006

Heli Santala, pääsihteeri

I ULKO-, TURVALLISUUS- JA PUOLUSTUSPOLITIikka

1. **Miten hyvin tai huonosti Suomen ulkopoliittika(a) on mielestänne viime vuosina hoidettu? (1978 - 2005, HMS 1964, 1969 - 1975)**

erittäin hyvin - melko hyvin - melko huonosti - erittäin huonosti - eos

Lisäkysymys (1990):

Millä perusteella sitä mielestänne on hoidettu hyvin/huonosti?

Lisäkysymys (1987):

Mitkä asiat vaikuttavat siihen, että ulkopoliittikkaa on hoidettu hyvin/huonosti?

2. **On esitetty erilaisia käsityksiä siitä, missä määrin Suomen ulkopoliittikan pitäisi ottaa kantaa kansainvälisiin tapahtumiin. Mikä on teidän mielipiteenne, tulisiko Suomen ulkopoliittikassa nykyiseen verrattuna ottaa kantaa kansainvälisiin ongelmiin ja tapahtumiin voimakkaammin vai varovaisemmin vai onko viime aikoina noudatettu käytäntö ollut mielestänne sopiva? (1983 -1984, 1987, 1989 - 1991)**

- Pitäisi ottaa kantaa voimakkaammin
- Viimeaikainen käytäntö ollut sopiva
- Pitäisi ottaa kantaa varovaisemmin
- eos

Lisäkysymys (1990):

Miksi ja minkälaisissa asioissa kantaa pitäisi ottaa voimakkaammin/varovaisemmin?
(avoin vastaus)

Lisäkysymys (1989):

Missä asioissa pitäisi ottaa kantaa voimakkaammin

- Yl. ulkopoliittikassa
- Suurvaltoja koskevissa asioissa
- Rauhan edistämisessä
- YK-toiminnassa
- Asevarustelussa
- Lähi-itä
- Ihmisoikeusasiat
- Baltian maat
- Kehitysapu
- Luonnonsuojelu
- Etelä-Afrikka
- Muuta
- eos

Lisäkysymys (1989):

Missä asioissa pitäisi ottaa kantaa varovaisemmin

- Yl. ulkopolitiikassa
- Lähi-itä
- Viro, Baltian maat
- Arafat, PLO
- Muuta
- eos

Lisäkysymys (1984):

Voitteko sanoa esimerkin, millä tavalla voimakkaammin/varovaisemmin? (avoin vastaus)

3. Suomen turvallisuuspolitiikan katsotaan muodostuvan ulkopolitiikasta ja puolustuspolitiikasta. Kumpi näistä on mielestänne tärkeämpi pyrittäessä turvaamaan Suomen itsenäisyys ja kansainvälinen asema? (1978 - 1980)

- Ulkopolitiikka tärkeämpi
- Molemmat yhtä tärkeitä
- Puolustuspolitiikka tärkeämpi
- eos

4. Muuttuisivatko ulkopolitiikan ja puolustuspolitiikan keskinäiset suhteet kansainvälisen tilanteen kiristyessä? (1978 - 1979)

- Eivät muuttuisi
- Ulkopolitiikka muuttuisi tärkeämmäksi
- Puolustuspolitiikka muuttuisi tärkeämmäksi
- eos

5. Miten maamme harjoittama ulkopolitiikka mielestänne sopii malliksi muille valtioille? (HMS 1964)

hyvin - huonosti - eos

6. Onko Suomen ulkopolitiikka yleensä maallemme kunniaksi vai häpeäksi? (HMS 1964)

7. Minkälaiset mahdollisuudet Suomella on mielestänne säilyä itsenäisenä kansakuntana lähimmän 20 vuoden aikana? (HMS 1964, 1969 - 1971, 1974)

hyvät - huonot - eos

8. Miten hyvin tai huonosti Suomen puolustuspolitiikkaa on mielestänne viime vuosina hoidettu? (2005)

erittäin hyvin - melko hyvin - melko huonosti - erittäin huonosti - eos

9. Mikä on teidän mielipiteenne seuraavista turvallisuuspoliittisista väittämistä? (1987)

täysin samaa mieltä - pääasiassa samaa mieltä - pääasiassa eri mieltä - täysin eri mieltä - eos

- Enää ei Euroopassa voida käydä tavanomaista sotaa, on vain ydinsota tai rauha.
- On todennäköisempää, että ydinsodan aloittaisi jokin pienempi ydinaseita omistava valtio kuin suurvalta.
- YYA-sopimus edellyttää meidän pitävän vähintään nykyisen kokoisia asevoimia.
- Puolustusvoimat on liian näkyvästi esillä yhteiskunnassa.
- Suomella on liian pienet asevoimat, että niiden koko on tälläkin hetkellä todiste Suomen rauhantahtoista politiikasta.
- Suomen tulisi näyttää esimerkkiä ja aloittaa aseistariisunta riippumatta muiden valtioiden toimenpiteistä.
- Jos Euroopassa syttyisi sota, Suomen asema olisi turvallisempi kuin Ruotsin.
- On samantekevää, kuinka Suomi hoitaa ulkopoliittikkansa ja yksityiskohdat, kunhan emme ajaudu sotaan ja taloudellinen hyvinvointimme säilyy.
- Sotilaiden valta Suomessa on lisääntymässä.
- Suomen armeijan sodankäyntimenetelmät ovat ajastaan jäljessä.
- Osa-aikaisten värvättyjen palkkaaminen puolustusvoimien palvelukseen Lappiin on hyvä asia.
- Naisille olisi annettava lisää tehtäviä Suomen puolustusvoimissa.
- Suomen on pidettävä yllä yleistä asevelvollisuutta.
- Siviilipalvelusmiesten palvelusaika on nykyisellään liian pitkä.

10. a) Kuinka tarpeellisenä kansamme turvallisuuden kannalta pidätte seuraavaksi lueteltuja asioita? (1986, 1990)

erittäin tarpeellinen - melko tarpeellinen - melko tarpeeton - täysin tarpeeton - eos

- Puolustusvoimat
- Rajavartiolaitos
- Väestönsuojelu
- Taloudellinen omavaraisuus
- Yleinen asevelvollisuus
- Suomen osallistuminen YK:n rauhanturvatoimintaan
- Nykyinen ulkopoliittikka
- Maamme puolueettomuus
- Kehitysavun antaminen Suomesta
- Rauhanliikkeiden toiminta
- YK:n toiminta
- Siviilipalvelus
- Suojelupoliisi

b) Kuinka tärkeää Teidän mielestänne on saada tietoa seuraavista asioista Teille itsellenne? (1986)

erittäin tärkeää - melko tärkeää - ei kovin tärkeää - ei lainkaan tärkeää - eos

- Puolustusvoimat
- Rajavartiolaitos
- Väestönsuojelu
- Taloudellinen omavaraisuus

- Yleinen asevelvollisuus
- Suomen osallistuminen YK:n rauhanturvatoimintaan
- Nykyinen ulkopoliittikka
- Maamme puolueettomuus
- Kehitysavun antaminen Suomesta
- Rauhanliikkeiden toiminta
- YK:n toiminta

11. Mikä on mielipiteenne julkisuudessa saatavilla olevan turvallisuuspoliittisen tiedon määrästä? Onko tietoa saatavilla... (1979)

liian paljon - riittävästi - liian vähän - eos

12. Viime aikoina on puhuttu pohjoisten merialueiden turvallisuuspoliittisesta tilanteesta. Miten uhkaavaksi Te koette tilanteen pohjoisilla merialueilla? (1987)

erittäin uhkaava - melko uhkaava - ei kovin uhkaava - ei lainkaan uhkaava - eos

13. Viime aikoina on keskusteltu Pohjolan pitämisestä ydinaseettomana vyöhykkeenä. Kuinka tarpeellinen teidän mielestänne tällainen sopimus olisi? (1981)

erittäin tarpeellinen - melko tarpeellinen - melko tarpeeton - täysin tarpeeton - eos

14. Uskotteko Te, että käytännössä olisi mahdollista sopia Pohjolan ydinaseettomuuden vahvistamisesta lähivuosina? Onko tällainen sopimus mielestänne... (1981)

erittäin mahdollinen - jonkin verran mahdollinen - tuskin mahdollinen - ei lainkaan mahdollinen - eos

15. Pitäisikö Suomen mielestänne liittyä jalkaväkimiinat eli henkilömiinat kieltävään ns. Ottawan sopimukseen ja luopua näistä miinoista vai pitäisikö Suomen säilyttää ne osana aseistusta? (2004)

pitäisi luopua - pitäisi säilyttää - eos

16. Jalkaväkimiinojen eli henkilömiinojen aiheuttamat tappiot siviiliväestölle viime vuosikymmenien sisällissodissa ovat synnyttäneet kansainvälisessä yhteisössä voimakkaan paineen niiden käytön kieltämiseksi. Vaikka henkilömiinojen sotilaallista käyttöä pidetään tärkeänä osana Suomen puolustusjärjestelmää, pitäisikö suomen mielestänne pyrkiä luopumaan niistä vai säilyttää ne edelleen osana Suomen puolustusvoimien aseistusta? (1996 - 1997)

- Suomen pitäisi luopua yksipuolisesti henkilömiinoista
- Suomen pitäisi sitoutua mahdolliseen kansainvälisen henkilömiinat kieltävään sopimukseen ja luopua henkilömiinoista
- Suomen pitäisi säilyttää henkilömiinat edelleen osana puolustusvoimien aseistusta
- eos

17. **Jos Keski-Euroopassa syttyisi laajamittainen sota, niin miten suuret mahdollisuudet arvelisitte Suomella olevan pysyä sen ulkopuolella? (1978 - 1979, 1984 - 1987, 1989 - 1990)**

Jos Euroopassa syttyisi suursota, niin miten suuret mahdollisuudet arvelisitte Suomella olevan pysyä sen ulkopuolella? (HMS 1969 - 1971, 1974)

erittäin hyvät - melko hyvät - melko huonot - erittäin huonot - eos

18. **Jos Pohjois-Atlantin liiton Naton ja Varsovan liiton välille syntyisi sotatila, minkä valtion arvelisitte muodostavan suurimman uhkan Suomen alueelliselle koskemattomuudelle? (1983)**

- Ruotsi
- Norja
- Länsi-Saksa
- USA
- Neuvostoliitto
- Muu, mikä?

19. **Uskotteko Suomen pystyvän pysymään sellaisen sodan (ks. edell.) ulkopuolella? (1983)**

kyllä - ei

20. **Mitä mieltä olette ajatuksesta, että Suomen tulisi ehdottaa Venäjälle virallisia neuvotteluja sodassa menetetyin Karjalan palauttamisesta? Miksi? (1992)**

täysin samaa mieltä - jokseenkin samaa mieltä - jokseenkin eri mieltä - täysin eri mieltä - eos

21. **Kansainvälisesti on sovittu vuosina 1922 ja 1940, ettei mikään valtio saa linnoittaa tai käyttää sotilaallisesti hyväkseen Ahvenanmaata. Suomella on kuitenkin velvollisuus puolustaa aluetta, mikäli sille tai sen kautta hyökätään Suomeen. Viime aikoina on keskusteltu, tulisiko Ahvenanmaan asemaa tältä osin muuttaa. Mikä on Teidän kantanne tähän? Perustelut? (1993)**

Ahvenanmaan aseman muuttaminen on...

erittäin tarpeellista - melko tarpeellista - vaikea sanoa - melko tarpeetonta - erittäin tarpeetonta

22. **Suomessa tasavallan presidentti on hallitusmuodon mukaan myös puolustusvoimain ylipäällikkö, mutta hän voi sodan aikana luovuttaa tehtävän toiselle. Sotilaskäskyasioissa presidentti on puolustusvoimien komentajan suoranainen esimies. Ylipäällikkönä presidentti voi pidättää kaikissa sotilasasioissa päätösvallan itselleen. Presidentti päättää mm. upseereiden ylennyksistä ja korkeimpien upseereiden tehtävään nimittämistä. Miten merkittävänä pidätte presidentin tehtäviä ylipäällikkönä verrattuna hänen muihin tehtäviinsä? (1993)**

erittäin merkittävänä - hyvin merkittävänä - yhtä merkittävänä kuin muita tehtäviä - melko merkityksettöminä - hyvin merkityksettöminä - erittäin merkityksettöminä - eos

23. Miten kiinnostuneena seuraatte presidenttiehdokkaiden kannanottoja seuraavissa asioissa? (1993)

erittäin kiinnostuneesti - hyvin kiinnostunut - keskinkertaisen kiinnostunut - melko vähän kiinnostunut - hyvin vähän kiinnostunut - erittäin vähän kiinnostunut - eos

- Suomen mahdollinen EY-jäsenyys
- Kehitysyhteistyö
- Yleinen järjestys ja turvallisuus
- Ulkopolitiikka
- Talouspolitiikka
- Ympäristöasiat
- Puolustuspolitiikka ja maanpuolustus
- Presidentin asema ja valtaoikeudet
- Valtion talous
- Sosiaalipolitiikka ja terveydenhuolto
- Tutkimus ja opetus
- Työllisyystilanne
- Maatalouspolitiikka
- Kulttuuri ja taide
- Ulkomaalaispolitiikka
- Tasa-arvoasiat

24. Tasavallan presidentti johtaa maamme ulkopolitiikkaa. Presidentin sairauden ajan hänen tehtäviään on virkaatekevänä hoitanut pääministeri. Katsotteko Te henkilökohtaisesti, että Suomen ulkopolitiikan asema tässä tilanteessa on heikentynyt vai vahvistunut vai onko se pysynyt muuttumattomana? (1981)

heikentynyt - vahvistunut - pysynyt muuttumattomana - eos

25. Millainen on teidän mielestänne Suomen ja Neuvostoliiton välinen YYA-sopimus eli ystävyys-, yhteistoiminta- ja avunantosopimus ollut vaikutuksiltaan maamme kansainvälisen aseman kannalta? (1978 -1982, 1984, 1986, 1988 - 1991, HMS 1964, 1969, 1974)

erittäin myönteinen - melko myönteinen - ei mitään vaikutusta - melko kielteinen - eos

Lisäkysymys (1990):

Miksi myönteinen / ei vaikutusta / kielteinen?

26. Suomen ja Neuvostoliiton kesken on jo aloitettu neuvottelut tavoitteena uuden, YYA-sopimuksen korvaavan sopimuksen solmiminen. Kun ajattelette sopimuksen luonnetta ja sisältöä, mikä on lähinnä näkemystänne? (1991)

- Mahdollisuus sotilaalliseen yhteistyöhön
- Sotil. turvallisuuskysymyksiä koskevia kohtia, ei mahdollisuutta sotilaalliseen yhteistyöhön
- Sotil. ja turvallisuutta koskevat kysymykset rajattava ulkopuolelle
- Ei tarvita mitään YYA-sopimuksen korvaavaa sopimusta
- eos

27. Mikä on mielipiteenne sopimuksesta Suomen rajanaapurina oleva Venäjän federaation kanssa? Mikä näistä vaihtoehtoista on lähinnä Teidän näkemystänne? (1991)

- Sopimus talous- ja kulttuuriyhteistyön lisäksi myös sotil. turvallisuuskysymyksistä
- Sopimus talous- ja kulttuuriyhteistyöstä, mutta ei sotil. turvallisuuskysymyksistä
- Ei tarvita erityistä useita aloja kattavaa yhteistyösopimusta
- eos

28. Miten hyvin tai huonosti Suomi on hoitanut suhteitaan viime vuosina seuraavien valtioiden kanssa? (2001 - 2004)

(eri variaatioita)

erittäin hyvin - melko hyvin - melko huonosti - erittäin huonosti eos

- Ruotsi
- Muut pohjoismaat
- Venäjä
- Baltian maat
- Viro
- Yhdysvallat
- Kehitysmaat
- Saksa
- Ranska
- Iso-Britannia

29. Mistä uskoisitte Suomen voivan ensisijaisesti saada sotilaallista apua mahdollisessa kriisitilanteessa? (1998)

- USA:lta
- Venäjältä
- Saksalta
- Ruotsilta
- Natolta
- EU:lta/WEU:lta
- Jostain muualta, mistä?
- Ei mistään
- eos

30. Mitä arvelette mahdollisuuksistamme turvata ulkopoliittisin keinoin, esimerkiksi diplomaattialla, aloitteilla ja kansainvälisten konferenssien isännöyksillä Suomen asema maailmassa? (1978 - 1979, 1982, 1984, HMS 1969, 1972 -1975)

erittäin hyvät - melko hyvät - melko huonot - erittäin huonot - eos

- 31. Ety-kokous pidettiin kesällä 1975 Helsingissä. Millaiseksi arvioitte tämän kokouksen isännöiden merkityksen Suomen kansainvälisen aseman kannalta? (1978 - 1979)**

vahvasti tuntuvasti - vahvasti jonkin verran - ei vaikutusta - heikensi jonkin verran - heikensi tuntuvasti - eos

- 32. Viime vuosina on toteutunut ETYK, käyty SALT- ja AVS-neuvottelut. Katsotteko, että näillä toimilla on Suomen turvallisuutta lisääviä tai vähentäviä vaikutuksia? (HMS 1975)**

- 33. Kykeneekö mielestänne Suomen poliittinen johto harjoittamallaan ulkopolitiikalla vaikuttamaan maamme asemaan ja mahdollisuuksiin maailmassa? (HMS 1969, 1972 - 1974)**

hyvin - huonosti - eos

- 34. Minkälaiset mahdollisuudet mielestänne Suomella on toimia sovittelijana suurvaltojen välisissä kiistakysymyksissä? (HMS 1964, 1969 - 1971, 1974)**

*hyvät - huonot - eos
(1974 myös: ei mahdollisuuksia)*

II EY/EU

35. Suomi on ollut Euroopan unionin jäsen lähes 11 vuotta. Mitä mieltä olette jäsenyyden merkityksestä Suomen asemaan? (2005)

- Suomen jäsenyys EU:ssa vaikuttaa myönteisesti Suomen asemaan
- Suomen jäsenyys EU:ssa ei vaikuta mitenkään Suomen asemaan
- Suomen jäsenyys EU:ssa vaikuttaa kielteisesti Suomen asemaan
- eos

36. Millaista luottamusta tunnette Euroopan unionin tulevaisuuteen? Onko luottamuksenne parin viime vuoden kuluessa vahvistunut, heikentynyt vai säilynyt ennallaan? (2005)

vahvistunut - heikentynyt - säilynyt ennallaan - eos

37. Miten hyvin tai huonosti Euroopan unionin ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa on mielestänne viime vuosina hoidettu? (2001 - 2003, 2005)

erittäin hyvin - melko hyvin - melko huonosti - erittäin huonosti - eos

38. Katsotteko, että EU on oikeutettu puuttumaan sotilaallisesti jonkin EU:hun kuulumattoman maan / maiden tilanteeseen.. (2005)

- Väkivaltaisen kriisin tai sen uhkan torjumiseksi
- Humanitaarisen avun turvaamiseksi
- Diktatorisen hallinnon syrjäyttämiseksi
- Kansanmurhan estämiseksi

39. Mihin Euroopan unionin mahdollisen sotilaallisen väliintulon pitäisi mielestänne perustua? (2005)

- Pelkästään EU:n päätökseen
- YK:n valtuutukseen ja EU:n päätökseen
- eos

40. Suomi on päättänyt osallistua lyhyellä varoitusajalla toimintaan saatavien EU:n ns. nopean toiminnan joukkojen muodostamiseen. Miten suhtaudutte siihen? (2005)

hyväksyy - ei hyväksy - eos

41. Mikä mielestänne näistä vaihtoehtoista parhaiten vastaa näkemystänne EU:n yhteisestä puolustuksesta? (2003 - 2005)

- Euroopan unionin tulisi pidättäytyä kokonaan sotilaallisista tehtävistä.
- Euroopan unionin tulisi pitäytyä nykyisissä rauhanturvaamis- ja kriisinhallintatehtävissä.
- Euroopan unionin tulisi järjestää yhteinen puolustus.
- eos

42. Mikäli EU päättää ryhtyä järjestämään yhteistä puolustusta, pitäisikö se mielestänne tehdä... (2003 - 2004)

- Itsenäisesti Euroopan unionin jäsenmaiden voimin
- Yhteistyössä Naton kanssa
- eos

43. Mikäli EU päättää ryhtyä järjestämään yhteistä puolustusta, pitäisikö Suomen mielestänne... (2003 - 2004)

- Olla osallistumatta EU:n yhteisen puolustuksen järjestämiseen
- Olla mukana vain EU:n jäsenmaiden voimin tapahtuvassa yhteisen puolustuksen järjestämisessä
- Olla mukana vain yhteistyössä Naton kanssa tapahtuvassa Euroopan unionin yhteisen puolustuksen järjestämisessä
- Olla mukana yhteisen puolustuksen järjestämisessä riippumatta siitä, tapahtuuko se EU:n jäsenmaiden voimin vai yhteistyössä Naton kanssa
- eos

44. EU on luomassa omaa kriisinhallintakapasiteettia, joka mahdollistaisi noin 60 000 henkilön vahvuisen joukon lähettämisen kriisinhallintatehtäviin. Miten suhtaudutte siihen, että EU on ottamassa itselleen myös sotilaallisia tehtäviä? (2000 - 2002)

ehdottoman myönteisesti - jokseenkin myönteisesti - jokseenkin kielteisesti - ehdottoman kielteisesti - eos

45. Kuinka arvelette Suomen jäsenyyden Euroopan yhteisössä/unionissa vaikuttavan maamme kehitykseen kokonaisuudessaan? (1994 - 1997, 1999 - 2001)

erittäin myönteisesti - jonkin verran myönteisesti - ei myönteisesti eikä kielteisesti - jonkin verran kielteisesti - erittäin kielteisesti - eos

46. Kuinka arvelette Suomen jäsenyyden EU:ssa vaikuttavan maamme kehitykseen seuraavilla aloilla? (1995 - 1997, 1999 - 2001)
(eri variaatioita)

erittäin myönteisesti - jonkin verran myönteisesti - ei myönteisesti eikä kielteisesti - jonkin verran kielteisesti - erittäin kielteisesti - eos

- Ympäristö
- Talouselämä
- Työllisyys

- Maatalous
- Sosiaaliturva
- Miesten ja naisten tasa-arvo
- Sotilaallinen turvallisuus
- Kansallinen itsenäisyys
- Mahdollisuus vaikuttaa EU:n kehitykseen
- Suomen ulkopoliittinen asema
- Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittiset vaikutusmahdollisuudet
- Yleinen järjestys ja (sisäinen) turvallisuus
- Kansallinen kulttuuri

47. Olisiko EU:n peruskirjaan sisällytettävä määräys, joka velvoittaisi muut jäsenmaat puolustamaan sotilaallisen hyökkäyksen kohteeksi joutunutta jäsenmaata? (2000)

kyllä - ei - eos

48. Seuraavassa neljä määritelmää Euroopan unionista. Valitkaa vaihtoehdoista se, joka on mielestänne lähinnä oikeaa. (1994)

Euroopan unioni...

- On myös sotilasliitto
- On sotilasliitto, mutta lähinnä Saksan ja Ranskan kesken
- Ei ole sotilasliitto, mutta pyrkii myös yhteiseen puolustuspolitiikkaan
- Ei ole sotilasliitto, ja aikookin pysyä pelkästään talousliittona
- Ei mikään edellisistä
- eos

49. Mikä on Teidän kantanne maamme EY-jäsenyyteen? Miksi? (1993 - 1994)

kannatan - en kannata - eos

III SUOMEN PUOLUEETTOMUUSPOLITIikka, SOTILAALLINEN LIITTOUTUMATTOMUUS / LIITTOUTUMINEN, NATO, NATO-YHTEISTYÖ

50. Mitä mieltä olette Suomen puolueettomuuspolitiikasta? (1990 - 1997)

- Puolueettomuuden merkitys on vähentynyt.
- Puolueettomuuden merkitys on pysynyt ennallaan.
- Puolueettomuuden merkitys on lisääntynyt.
- eos

51. Pitäisikö Suomen Teidän mielestänne pysyä sotilaallisesti liittoutumattomana vai pyrkiä liittoutumaan sotilaallisesti? (1996 - 2005)

pysyä liittoutumattomana - pyrkiä liittoutumaan - eos

52. Mikäli Suomi ei enää pitäydy puolueettomuuspolitiikkaan, mikä seuraavista puolustuspoliittisista perusratkaisuista on mielestänne paras? Toiseksi paras? Kaikkein huonoin? Toiseksi huonoin? (1992 - 1995)

Jos Suomi päättäisi liittoutua sotilaallisesti tai pyrkiä nykyistä läheisempään sotilaalliseen yhteistyöhön ulkovaltojen kanssa, mikä olisi mielestänne paras vaihtoehto? (1996 - 2004)

- Pysyminen sotilaallisten liittoutumien ulkopuolella ja puolustautuminen omin voimin (1992 - 1995)
- Puolustusliitto (ja yhteinen puolustus) Ruotsin kanssa (1992 - 2003)
- Vain sodan aikana yhteinen puolustus läntisten valtioiden asevoimien kanssa (1992 - 1994)
- Osanotto läntiseen puolustusyhteistyöhön jo rauhan aikana Suomessa olevine länsijoukkoineen ja tukikohtineen (1992 - 1994)
- Liittyminen Naton jäseneksi / Suomen jäsenyys Natossa siten, että Suomessa ei rauhan aikana olisi muiden Nato-maiden joukkoja ja tukikohtia (1995 - 2004)
- Liittyminen Naton jäseneksi / Suomen jäsenyys Natossa siten, että Suomessa olisi jo rauhan aikana muiden Nato-maiden joukkoja ja tukikohtia (1995 - 2004)
- Liittyminen jäseneksi Länsi-Euroopan unioniin (WEU), jota kehitetään Euroopan unionin sotilaalliseksi yhteistyöelimeksi / Suomen täysjäsenyys WEU:ssa (1995 - 1999)
- EU:n kehittäminen nykyisten tehtävien lisäksi myös sotilasliitoksi (missä Suomi on mukana) (2000 - 2004)
- Vain sodan aikana yhteinen puolustus Venäjän kanssa / sotilaallinen yhteistyö Venäjän kanssa (1992 - 2000)
- Muu, mikä?
- eos

53. Pitäisikö Suomen mielestänne pyrkiä Naton jäseneksi? (2005)

kyllä - ei - eos

54. Luuletteko, että Suomi on Naton kanssa monilla eri tasoilla tapahtuvan yhteistyön seurauksena sitoutumassa Naton jäsenyyteen ja näin luopumassa sotilaallisen liittoutumattomuuden periaatteesta? (1998 - 2001, 2003 - 2004)

- Luulee, että Suomi on sitoutumassa
- Luulee, että Suomi ei ole sitoutumassa
- eos

55. Suomi tekee rauhankumppanuuden puitteissa läheistä yhteistyötä Naton kanssa. Miten suhtaudutte tähän yhteistyöhön? (2004 - 2005)

myönteisesti - samantekevää - kielteisesti - eos

56. Miten suhtaudutte siihen, että...

a) Suomi osallistuu Nato-johtoisin kriisinhallintaoperaatioihin

b) Puolustusvoimat kehittää aseistustaan ja johtojärjestelmiään Naton kanssa yhteensopiviksi? (2004 - 2005)

(vastaukset molempiin kohtiin)

suhtaudun myönteisesti - kielteisesti - eos

57. Mikäli kolme Baltian maata, Viro, Latvia ja Liettua, hyväksytään Naton jäseniksi, pitäisikö mielestänne myös Suomen tällaisessa tilanteessa hakea Naton jäsenyyttä? (2001 - 2002)

ei pitäisi hakea - pitäisi hakea - eos

58. Puhuttaessa kansainvälisistä asioista esiintyy usein kirjainyhdistelmä NATO. Onko tämä lyhenne teille tuttu? (1994)

kyllä - ei - eos

Jos vastasi kyllä:

Voisitko luonnehtia tarkemmin, mitä tämä kirjainyhdistelmä tarkoittaa?

59. Seuraavassa kolme määritelmää Natosta. Valitkaa vaihtoehdoista se, joka on mielestänne lähinnä oikeaa. (1994)

Nato on...

- Vain Pohjois-Amerikan maiden sotilasliitto, joka perustettiin puolustamaan Länsi-Eurooppaa
- Yhdysvaltojen aloitteesta Länsi-Euroopan puolustamiseksi perustettu Pohjois-Atlantin liitto, johon kuuluu myös eurooppalaisia valtioita
- Pohjois- ja Etelä-Amerikan valtioiden sotilaallis-poliittinen yhteenliittymä, joka ei toimi Euroopassa
- Ei mikään edellisistä
- eos

60. Puhuttaessa kansainvälisistä asioista esiintyy usein kirjainyhdistelmä WEU. Onko tämä lyhenne teille tuttu? (1994)

kyllä - ei - eos

Jos vastasi kyllä:

Voisitko luonnehtia tarkemmin, mitä tämä kirjainyhdistelmä tarkoittaa?

61. Seuraavassa kolme määritelmää WEU:sta. Valitkaa vaihtoehdoista se, joka on mielestänne lähinnä oikeaa. (1994)

WEU on...

- Länsi-Euroopan unioni on sotilaallis-poliittinen liitto, jota kehitetään Euroopan unionin sotilaalliseksi yhteistyöelimeksi
- Pohjoismaiden puolustusliitto, johon Suomi ei ole kuulunut, mutta johon liittymistä se nyt harkitsee
- Entisen Varsovan liiton ja Neuvostoliiton maita varten perustettu länsimaiden sotilaallinen yhteistyöelin
- Ei mikään edellisistä
- eos

62. Voisitko esittää arvion siitä, mitkä seuraavista valtioista ovat jäseniä Pohjois-Atlantin liitossa eli Natossa? (1984)

- Belgia
- Irlannin tasavalta
- Itävalta
- Jugoslavia
- Kanada
- Malta
- Norja
- Ruotsi
- Tanska
- Turkki
- Muut, mitkä?
- eos

IV MAANPUOLUSTUS

MAANPUOLUSTUSTAHTO

63. **Jos Suomeen hyökätään, olisiko suomalaisten mielestänne puolustauduttava kaikissa tilanteissa aseellisesti, vaikka tulos näyttäisi epävarmalta?**
(1982, 1986 – 2005, HMS 1970 - 1971)

Jos Suomeen hyökätään, olisiko suomalaisten mielestänne puolustauduttava kaikissa tilanteissa aseellisesti? (1986 kysytty 50 %:lta vastaajista, edellinen kysymys 50 %:lta)

kyllä olisi - ei olisi - eos

Oletetaan, että Suomeen hyökätään. Olisiko suomalaisten silloin mielestänne puolustauduttava kaikissa tilanteissa? (HMS 1971 - 1975)

kyllä olisi - ei olisi - eos

- Sekä aseellisesti että ilman aseita
- Pelkästään aseellisesti
- Ilman aseita väkivallatonta vastarintaa käyttäen
- Antauduttava ilman vastarintaa
- eos

64. **Oletetaan, että Suomessa syntyisi laajamittainen sotilaallinen selkkaus. Pitäisikö suomalaisten puolustautua aseellisesti, jos... (1984)**

... pääkaupunkiseutu joutuisi sotilaallisen hyökkäyksen kohteeksi?
(Kysytty 50 %:lta vastaajista)

... Suomen ilmatilaan hyökättäisiin? (Kysytty 50 %:lta vastaajista)

Entä jos tällaisessa hyökkäyksessä käytettäisiin ydinasetta?

pitäisi puolustautua - ei pitäisi puolustautua - eos

65. **Oletetaan, että Euroopassa syntyisi laajamittainen sotilaallinen selkkaus. Pitäisikö suomalaisten puolustautua aseellisesti, jos... (1984)**

... Suomen Lappi joutuisi sotilaallisen hyökkäyksen kohteeksi? (Kysytty 50 %:lta vastaajista)

... Suomen Lapin kautta yritettäisiin hyökätä toista valtiota vastaan?
(Kysytty 50 %:lta vastaajista)

Entä jos tällaisessa hyökkäyksessä käytettäisiin ydinasetta?

pitäisi puolustautua - ei pitäisi puolustautua - eos

66. **Jos syntyisi sellainen tilanne, että Pohjois-Atlantin puolustusliitto Nato ja Varsovan liitto joutuisivat sotatilaan ja Neuvostoliitto hyökkäisi Norjaan Suomen Lapin kautta, uskoisitteko Suomen puolustusvoimien asettuvan aseelliseen vastarintaan suomen alueellisen koskemattomuuden puolustamiseksi? (1983)**

(Kysytty 50 %:lta vastaajista)

Jos syntyisi sellainen tilanne, että Pohjois-Atlantin puolustusliitto Nato ja Varsovan liitto joutuisivat sotatilaan ja Nato hyökkäisi Neuvostoliittoon Suomen Lapin kautta, uskoisitteko Suomen puolustusvoimien asettuvan aseelliseen vastarintaan suomen alueellisen koskemattomuuden puolustamiseksi? (1983)

(Kysytty 50 %:lta vastaajista)

kyllä - ei

67. **Oletetaan, että Suomeen hyökätään ja hyökkääjä uhkaa atomiasein. Olisiko meidän silloin tehtävä aseellista vastarintaa? (HMS 1970 -1971, 1974)**

kyllä - ei - eos

68. **Onko Suomessa mielestänne olemassa sellaisia asioita, joiden vuoksi suomalaisten kannattaa puolustaa tätä maata tarvittaessa vaikka aseellisesti? Jos on, voitteko sanoa mikä on tärkein asia. Muita asioita? (1982, 1990 - 1991)**

on (mikä) - ei ole - eos

69. **Onko mielestänne asioita, jotka vähentävät suomalaisten halua puolustaa maata? Jos on, voitteko sanoa mikä on tärkein asia. Muita asioita? (1982, 1990 - 1991)**

Onko mielestänne sellaisia epäkohtia, jotka vähentävät suomalaisten halua puolustaa maata? (HMS 1974)

on (mikä) - ei ole - eos

70. **Oletetaan, että Suomeen hyökätään. Onko mielestänne olemassa sellaisia arvoja ja asioita, joiden vuoksi suomalaisten kannattaa ryhtyä aseelliseen vastarintaan? Jos on, voitteko valita mielestänne kolme tärkeintä. Voitte valita yhden, useamman tai ei yhtään. (HMS 1974)**

- Suomen itsenäisyys ja itsemääräämisoikeus
- Suomen puolueettomuus
- Kansakunnan olemassaolo
- Suomen alueellinen koskemattomuus
- Kansalaisten henki
- Sananvapaus
- Suomalaisuus
- Elintaso
- Suomen nykyinen yhteiskuntajärjestelmä
- Uskonto
- Yksityisomaisuus
- Oikeus kansanvaltaisain keinoin toimia yhteiskuntajärjestelmän muuttamiseksi
- Jotakin muuta
- Ei mitään syytä
- eos

71. Jos Suomeen hyökätään, pyrkisittekö poistumaan maasta? (1995 - 1998, 2004)

pyrkisin - en pyrkisi - eos

72. Jos Suomeen hyökätään, olisitteko itse valmis osallistumaan maanpuolustuksen eri tehtäviin kykyjenne ja taitojenne mukaan? (1995 - 1999)

kyllä olisi - ei olisi - eos

Millaisiin tehtäviin? (1996)

- Kaikenlaiset tehtävät
- Yleensä aseiden käyttöä vaativat tehtävät
- Yleensä aseettomat tehtävät
- Muut, mitkä?
- Ei minkäänlaisia tehtäviä
- eos

73. Uskotteko, että maanpuolustus lisää mahdollisuuksiamme pysyä mahdollisen sodan ulkopuolella? (1982, 1984, 1990)

varmasti lisää - luultavasti lisää - luultavasti ei lisää - varmasti ei lisää - eos

74. Tarvitseeko Suomi mielestänne sotilaallista maanpuolustusta? (1984)

ehdottomasti tarvitsee - ehkä tarvitsee - ehkä ei tarvitse - ehdottomasti ei tarvitse - eos

75. Jos voisitte kysyä parhailta asiantuntijoilta Teitä askarruttavaa asiaa Suomen maanpuoluksesta, niin mitä Te tahtoisitte kysyä? (1984) (Kysytty 50 %:lta vastaajista)

ASEVELVOLLISUUS

76. Suomessa on käytössä yleiseen asevelvollisuuteen perustuva puolustusjärjestelmä, joka tuottaa suuren reservin. Pitäisikö nykyinen järjestelmä säilyttää vai siirtyä valikoivaan varusmiespalvelukseen, jolloin vain osa ikäluokasta saa sotilaallisen koulutuksen ja jolloin reservin määrä supistuisi vai kokonaan siirtyä palkattuun, henkilömäärältään pienempään ammattiarmeijaan? (2001 - 2005)

- Pitäisi säilyttää nykyinen järjestelmä
- Pitäisi siirtyä valikoivaan varusmiespalvelukseen
- Pitäisi siirtyä ammattiarmeijaan
- eos

77. Oletetaan, että varusmiespalvelus perustuisi Suomessa vapaaehtoisuuteen ja koskisi yhtä lailla naisia ja miehiä. Jos olisitte siinä iässä, että joutuisitte päättämään, menettekö vapaaehtoisena varusmiespalvelukseen. Mitä tekisitte, suorittaisitteko varusmiespalveluksen vai jättäisittekö suorittamatta? (2005)

suorittaisin - en suorittaisi - eos

78. Suomessa on yleiseen asevelvollisuuteen perustuva puolustusjärjestelmä. Pitäisikö tämä järjestelmä säilyttää edelleen nykyisen kaltaisena vai muuttaa sitä ammattimaisempaan suuntaan? (1998)

- Pitäisi säilyttää nykyinen järjestelmä
- Pitäisi muuttaa ammattimaisempaan suuntaan
- eos

79. Pitäisikö miesten varusmiespalvelus mielestänne muuttaa vapaaehtoiseksi? (1998)

kyllä - ei - eos

80. Pitäisikö Suomessa miesten asepalvelus olla vapaaehtoista? (1992)

pitäisi olla - ei pitäisi olla - eos

81. Jos asepalvelus olisi Suomessa kaikille täysin vapaaehtoista, miten menettelisit asepalveluksen suhteen? (SISUAPU-tutkimuksessa peruskoulun 9-luokkalaisille 1994 esitetty kysymys)

pyrkisin palvelukseen aivan varmasti - melko varmasti - en pyrkisi palvelukseen melko varmasti - en pyrkisi palvelukseen aivan varmasti

82. Suomen eduskunta hyväksyi lain naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta. Lain mukaan 17 - 29 -vuotiailla naisilla on mahdollisuus pyrkiä asepalvelukseen. Miten henkilökohtaisesti aiot menetellä? (nuorisobarometrin osana 1995 esitetty kysymys)

varmasti pyrin - melko varmasti pyrin - harkitsen pyrkimistä - melko varmasti en pyri - varmasti en pyri - eos

83. Pitäisikö Suomessa naisille antaa mahdollisuus saada sotilasammattillista koulutusta ja edetä sotilasuralla samalla tavoin kuin miehet? (1990, 1992)

pitäisi antaa - ei pitäisi antaa - eos

84. Pitäisikö Suomessa naisilla olla vapaaehtoinen asepalvelus? (1992)

pitäisi olla - ei pitäisi olla - eos

85. Mitä mieltä olette, olisiko naisille järjestettävä miesten varusmiespalveluaikaa vastaava pakollinen 8 - 11 kk kestävä yleinen yhteiskuntapalvelus tai työvelvollisuus? (1990)

olisi järjestettävä - ei olisi järjestettävä - eos

86. Olisiko mielestänne naisille järjestettävä...? (1986, 1990)

vain vapaaehtoisille - tarvittaessa muillekin - ei lainkaan naisille - eos

- Koulutusta väestönsuojelua ja poikkeusolojen terveydenhuoltoa varten
- Koulutusta puolustusvoimien aseettomiin tehtäviin, kuten huoltoon, viestitehtäviin ja tutkavalvontaan
- Koulutusta myös aseellisiin tehtäviin puolustusvoimissa
- Tietoa maanpuolustuksesta osana turvallisuuspolitiikkaamme

87. Onko mielestänne asevelvollisuuden (1984: varusmiespalveluksen) suorittamisesta hyötyä vai haittaa maamme nuorille miehille? (1984, 1990 - 1992, HMS 1964, 1969 - 1975)

pelkästään hyötyä - enimmäkseen hyötyä - yhtä paljon hyötyä kuin haittaa - enimmäkseen haittaa - pelkästään haittaa - eos

88. Mitä mieltä olette puolustusvoimien koulutuksesta? Miten varusmiesten koulutus hoidetaan? (1986)

erittäin hyvin - melko hyvin - melko huonosti - erittäin huonosti - eos

89. Miten koulutus kertausharjoituksissa hoidetaan? (1986)

erittäin hyvin - melko hyvin - melko huonosti - erittäin huonosti - eos

90. Oletteko suorittanut varusmiespalvelun? (miehille) (1986)

kyllä - ei

Jos kyllä:

Saitteko miehistö-, aliupseeri- vai upseerikoulutuksen? Oletteko Te ollut kertausharjoituksissa?

91. Mitä mieltä olette maamme puolustusvoimien koulutuksen tasosta? Miten asevelvollisten koulutus hoidetaan? (HMS 1964, 1969)

92. Olisiko mielestänne varusmiesaikaa muutettava? (HMS 1974)

93. Mikä on käsityksenne puolustusvoimien reserviin kuuluvien henkilöiden kertausharjoituksista? Olisiko niitä järjestettävä nykyistä useammin vai supistettava nykyisestään? (1978 - 1979, 1986, 1990 - 1991, HMS 1969 - 1971, 1974)

*järjestettävä useammin - nykyinen järjestely riittää - supistettava - eos
(1969 - 1979 lisäksi: lopetettava kokonaan)*

94. Nykyisin puolustusvoimissa järjestetään viikonloppuisin myös sellaisia kertausharjoituksia, joihin reserviläiset voivat vapaaehtoisesti ilmoittautua halukkaaksi. Mikä on Teidän käsityksenne näistä muuten tavanomaisista kertausharjoituksista? Olisiko niitä järjestettävä nykyistä useammin tai suuremmassa määrin vai ei ollenkaan? (1990)

useammin - nykyinen järjestely riittää - ei ollenkaan - eos

PUOLUSTUSVOIMAT

95. Millaisia sotilaallisia tehtäviä Suomen puolustusvoimilla tulisi mielestänne olla? Katsotteko, että puolustusvoimien tehtävänä on... (2004 - 2005)

täysin samaa mieltä - jokseenkin samaa mieltä - jokseenkin eri mieltä - täysin eri mieltä - eos

- Puolustaa Suomen alueellista koskemattomuutta
- Osallistua Euroopan unionin puolustamiseen
- Osallistua kriisien ja turvallisuushäiriöiden torjuntaan eri puolilla maailmaa

96. Varuskuntien säilyttämisestä tai lakkauttamisesta koskevien päätösten tulee ensisijaisesti perustua seuraaviin seikkoihin. Mainitkaa kaksi tärkeintä: (2005)

- Sotilaallisen koulutuksen tarve
- Suomen eri osien tasapuolinen huomioon ottaminen
- Paikkakunnan sotilaalliset perinteet
- Valtiontaloudelliset syyt
- Työllisyysnäkökohdat
- Aluepoliittiset seikat
- Maanpuolustukselliset näkökohdat
- Jokin muu, mikä?

97. Mikä on puolustusvoimien uuden prikaatin sijoituspaikka? (1979)

- Lappeenranta
- Pirkkala
- Sodankylä
- eos

98. Sanokaa jokaisen luetellun asian kohdalla, miten hyvin se mielestänne soveltuu kuvaamaan Suomen puolustusvoimia. (1990)

ei lainkaan - huonosti - jossain määrin - melko hyvin - erittäin hyvin - eos

- Tarpeeton
- Ei toimi koko kansan hyväksi
- Vahva
- Vähentää kansalaisten turvallisuutta
- Hyvin aseistettu
- Liian löysä sotilaskuri
- Ei ruumiillisesti rasittava varusmiehille
- Ei henkisesti rasittava varusmiehille

- Maan etujen kannalta tarpeellinen
- Epäpätevä henkilökunta
- Ei pysty huolehtimaan maan turvallisuudesta
- Puoluepoliittisesti sitoutumaton
- Ei tiedota riittävästi toiminnastaan
- Ei kuluta liikaa rahaa
- Käyttää määrärahansa tehottomasti
- Kertausharjoitukset liian tiukkoja
- Nykyaikainen

99. Kuvaavtko seuraavat väittämät mielestänne Suomen puolustusvoimia? (1984 - 1987)

kyllä - ei - eos

- Tarpeellinen
- Huonosti aseistettu
- Lisää kansalaisten turvallisuutta
- Liian kallis
- Pystyy huolehtimaan maan turvallisuudesta
- Vähentää sodan mahdollisuutta
- Johtaa ihmisiä harhaan
- Ei mitään merkitystä nykyaikana

100. Miten hyvin seuraavat asiat mielestänne kuvaavat Suomen puolustusvoimia? (1982)

ei lainkaan - huonosti - jossain määrin - melko hyvin - erittäin hyvin - eos

- Tarpeellinen
- Toimii koko kansan hyväksi
- Heikko
- Lisää kansalaisten turvallisuutta
- Huonosti aseistettu
- Liian tiukka sotilaskuri
- Varusmiehille ruumiillisesti rasittava
- Varusmiehille henkisesti rasittava
- Maan etujen kannalta tarpeeton
- Pätevä henkilökunta
- Pystyy huolehtimaan maan turvallisuudesta
- Puoluepoliittisesti sitoutumaton
- Tiedottaa riittävästi toiminnastaan

101. Mikä on puolustusvoimien miesvoiman määrä? (1979)

- alle 50 000 miestä
- yli 50 000 miestä
- eos

102. Mikä on reservin kertausharjoituksiin kutsuttavien määrä? (1979)

- yli 20 000 miestä
- alle 20 000 miestä
- eos

103. Saako mielestänne puolustusvoimia käyttää poliisin apuna? (HMS 1974)

saa käyttää - ei saisi käyttää - eos

104. Katsotteko, että Suomen puolustusvoimat ovat Suomen laillisen hallituksen takana kaikissa tilanteissa, vai voisivatko ne mielestänne toimia joissakin tilanteissa sitä vastaan? (HMS 1974)

ovat aina laillisen hallituksen takana - voivat ehkä toimia laillista hallitusta vastaan - eos

105. Viime aikoina on julkisuudessa keskusteltu paljon yritys- ja muusta työpaikkademokratiasta. Pitäisikö mielestänne puolustusvoimien sisällä pyrkiä vastaavanlaisiin järjestelyihin? (HMS 1974)

pitäisi pyrkiä - pitäisi pyrkiä tietyin rajoituksin - ei pitäisi pyrkiä - eos

106. Mitkä puolueet Teidän käsityksenne mukaan suhtautuvat myönteisesti/kielteisesti puolustusvoimiin? (HMS 1974)

- Kokoomus
- Keskustapuolue
- Suomen sosialidemokraattinen puolue
- Liberaalinen kansanpuolue
- Ruotsalainen kansanpuolue
- Suomen kristillinen liitto
- Suomen perustuslaillinen kansanpuolue
- Suomen kansan demokraattinen liitto
- Suomen kansan yhtenäisyyden puolue
- Suomen maaseudun puolue
- Suomen yrittäjien puolue
- Tasapuolisesti kaikki
- eos / ei halua sanoa

PUOLUSTUSMÄÄRÄRAHAT

107. Mikä on mielipiteenne puolustusvoimille myönnettävistä varoista? Olisiko mielestänne varoja... (1978 - 2005, HMS 1964, 1969 - 1975)

korotettava tuntuvasti - korotettava jonkin verran - säilytettävä entisellään - vähennettävä jonkin verran - vähennettävä tuntuvasti - eos

Lisäkysymykset (1987):

Mitkä asiat vaikuttavat siihen, että puolustusmäärärahoja pitäisi korottaa/pitää ennallaan/vähentää?

Onko tämä asia sellainen, jota pidätte itsellenne tärkeänä vai vähemmän tärkeänä?

erittäin tärkeä - melko tärkeä - melko samantekevä - täysin samantekevä - eos

108. Suomen puolustusvoimissa on kolme puolustushaaraa: maavoimat, merivoimat ja ilmavoimat. Mitä näistä pitäisi Teidän mielestänne vahvistaa ensisijaisesti? (1984 - 1985, 1990 - 1991)

Pitäisikö puolustusvoimien tulevat ase- ja materiaalihankinnat suunnata palvelemaan ensisijaisesti maa-, ilma- vai merivoimien tarpeita? (1996)

- Maavoimien
- Merivoimien
- Ilmavoimien
- Kaikki yhtä tärkeitä
- Ei vahvisteta mitään
- eos

109. Suunnilleen kuinka monien suomalaisten sadasta arvelisitte haluavan korottaa puolustusvoimien määrärahoja? Entä vähentää? (1986)

--- henkilöä sadasta

110. Kuinka suuren arvelette puolustusmenojen osuuden olevan prosentteina valtion tulo- ja menoarviossa vuodelle 1980? (1979)

- 7,4 %
- 5,2 %
- eos

PUOLUSTUSKYKY

111. Jos Suomi joutuisi tavanomaisin asein käytävään sotaan, millaiset mahdollisuudet katsoisitte Suomella olevan puolustautua? (1978 - 1979, 1988 - 1990, 1992, 1995 - 2002, 2004)

erittäin hyvät - melko hyvät - melko huonot - erittäin huonot - eos

112. Pitäisikö Suomen puolustusvoimien suorituskykyä lähivuosina...(1984 -1985)

säilyttää nykytasolla - korottaa nykyisestään - vähentää nykyisestään - eos

113. Jos ajattelette nykyaikaisia sodankäyntimuotoja sellaisina kuin ne voisivat Suomea koskea, niin katsotteko, että Suomen mahdollisuudet puolustautua vuosi vuodelta vähenevät, lisääntyvät vai pysyvät ennallaan? (HMS 1974)

lisääntyvät – pysyvät ennallaan - vähenevät - eos

114. Oletetaan, että Suomeen on hyökätty / Suomi on miehitetty. Valitkaa kaksi mielestänne tehokkainta aseettoman vastarinnan keinoa näissä tilanteissa. (HMS 1974)

- Tuen hankkiminen YK:lta
- Vetoaminen muiden maiden hallituksiin ja yleiseen mielipiteeseen
- Vastarinnan mahdollisuuksista tiedottaminen omalle väestölle
- Väestön kieltäytyminen noudattamasta vastapuolen antamia määräyksiä
- Henkilökohtainen vaikuttaminen vastapuolen sotilaisiin
- Lakot
- Sabotaasit
- Mielenosoitukset
- Jokin muu
- Aseettomasta vastarinnasta ei hyötyä
- eos

115. Pitäisikö Suomen Teidän mielestänne hankkia taistelukentälle soveltuvia aseistettuja helikoptereita? (1997)

kyllä pitäisi - ei pitäisi – eos

116. Viime aikoina on puhuttu ja käyty julkista keskustelua myös siitä, että Suomen ilmavoimien torjuntahävittäjät ovat vanhentumassa. Miten Te henkilökohtaisesti suhtaudutte uusien torjuntahävittäjien hankkimiseen? (1988, 1990 - 1991)

- Torjuntahävittäjät on hankittava, vaikka puolustusmäärärahoja jouduttaisiin tilapäisesti korottamaan.
- Torjuntahävittäjät olisi hankittava nykyisten puolustusmäärärahojen puitteissa, vaikka maa- ja meripuolustuksen toimintamahdollisuudet heikentyisivätkin.
- Suomen ei tulisi hankkia uusia torjuntahävittäjiä.
- eos

117. Suomi on päättänyt hankkia runsaat 60 torjuntahävittäjää. Suhtaudutko ilmavoimien lentokonehankintaan enimmäkseen myönteisesti vai kielteisesti? Perustele kantasi. (1992 - 1993)

118. Mitä mieltä olette lentokonemäärästä? Onko päätetty määrä, runsaat 60 torjuntahävittäjää, sopiva? (1993)

- nykyinen määrä sopiva
- hankittava enemmän
- hankittava vähemmän
- peruttava kauppa kokonaan
- eos

VAPAAEHTOINEN MAANPUOLUSTUS

119. Puolustusministeriö on tehnyt päätöksen uudesta vapaaehtoisen maanpuolustustyön järjestelmästä. Olisitteko itse halukas osallistumaan vapaaehtoiseen maanpuolustustyöhön liittyviin harjoituksiin ja kursseihin? (1996 - 1997)

1996: *olisi - ei olisi - eos*

1997: *osallistuu jo - kyllä on - ei ole - eos*

Jos ei ole:

Voitteko sanoa, miksi ette ole valmis?

PUOLUSTUSVÄLINETEOLLISUUS

120. Pitäisikö Suomessa olla mielestänne puolustusvälineteollisuutta? (2001)

pitäisi - ei pitäisi - eos

Jos vastasi "pitäisi":

Mikä on mielestänne tärkein ja toiseksi tärkein syy, jonka vuoksi Suomessa tulisi olla puolustusvälineteollisuutta? (2001)

- Alan osaamisen säilyttäminen
- Aluepoliittiset tekijät
- Kansantaloudelliset tekijät
- Maanpuolustuksen omavaraisuus
- Työpaikat
- Muu syy, mikä?
- eos

Jos vastasi "ei":

Millä perusteella katsotte, ettei Suomessa tulisi olla puolustusvälineteollisuutta?

121. Pitäisikö mielestänne Suomessa säilyttää kotimainen puolustusvälineteollisuus? (1998 - 1999)

pitäisi - ei pitäisi - eos

122. Pitäisikö Suomen puolustusvälineteollisuuden mielestänne saada harjoittaa vientikauppaa? (1998 - 1999)

- Pitäisi saada harjoittaa rajoituksitta
- Pitäisi saada harjoittaa nykyisiä rajoituksia vapaammin
- Pitäisi saada harjoittaa nykyisin rajoituksin
- Pitäisi saada harjoittaa nykyisiä rajoituksia tiukentaen
- Ei pitäisi harjoittaa lainkaan
- eos

123. Minkälaisin taloudellisin ehdoin Suomessa tulisi säilyttää kotimainen puolustusvälineteollisuus? (1999)

- Tuntuvan valtion taloudellisen tuen turvin
- Vähäisen valtion taloudellisen tuen turvin
- Omalla taloudellisella tuloksella toimeentulevana
- eos

SIVIILIPALVELUS

124. Viime aikoina on paljon puhuttu aseistakieltäytymisestä ja siviilipalvelusta. Suurin osa aseistakieltäytyjistä Suomessa pyrkii siviilipalvelukseen eli palvelukseen puolustusvoimien ulkopuolella.

a) Voisitteko arvioida moniko asevelvollisesta nuoresta miehestä pyrkii siviilipalveluun? Jos eos, arviokin riittää. (1984)

--- miestä sadasta

b) Entä kuinka pitkän muistatte tai arvelette siviilipalvelun nykyisin olevan? Siis kuinka pitkään arvelette siviilipalvelusmiesten nykyisin palvelevan?

--- kuukautta

c) Kun varusmiespalvelus aseellisena kestää 8 tai 11 kuukautta, niin mikä Teidän mielestänne olisi sopiva palvelusajan pituus aseistakieltäytyjille siviilipalveluksessa?

--- kuukautta

125. Varusmiespalvelus lyhenee uuden palvelusaikajärjestelmän mukaan keskimäärin yhdellä kuukaudella. Pitäisikö myös siviilipalvelusmiesten palvelusaikaa tässä yhteydessä muuttaa? (1998)

- Ei, palvelusaika pidettävä entisellään.
- Kyllä, palvelusaikaa pitäisi lyhentää.
- Kyllä, palvelusaikaa pitäisi pidentää.
- eos

V RAUHANTURVAAMINEN, KRIISINHALLINTA, ASEIDENRIISUNTA, ASEVIENTI

126. Viime aikoina on keskusteltu Suomen roolista rauhanturvaamis- ja kriisinhallintatehtävissä alueilla, joilla sotatoimet ovat vielä käynnissä. Pitäisikö Suomen mielestänne... (2003)

- Osallistua tällaiseen rauhanturvaamis- ja kriisinhallintatoimintaan
- Olla osallistumatta tällaiseen rauhanturvaamis- ja kriisinhallintatoimintaan
- eos

127. Suomen rauhanturvaamislaki mahdollistaa osallistumisen rauhanturvaamis- ja kriisinhallintatehtäviin, joilla on joko YK:n tai ETYJ:n valtuutus. Pitäisikö Suomen mielestänne... (2003)

- Osallistua vain YK:n tai ETYJ:n valtuutuksella toteutettaviin rauhanturvaamis- ja kriisinhallintatehtäviin
- Osallistua myös Euroopan unionin päätöksellä, ilman YK:n valtuutusta, toteutettaviin rauhanturvaamis- ja kriisinhallintatehtäviin
- Osallistua myös Naton päätöksellä, ilman YK:n valtuutusta, toteutettaviin rauhanturvaoperaatioihin
- Osallistua myös sekä EU:n että Naton päätöksillä, ilman YK:n valtuutusta, toteutettaviin rauhanturvaamis- ja kriisinhallintatehtäviin
- eos

128. Suomi on osallistunut useiden vuosikymmenien ajan YK:n rauhanturvaoperaatioihin eri puolilla maailmaa. Viime vuosina Suomi on lähettänyt rauhanturvaajia myös Nato-johtoisin operaatioihin Euroopassa, Bosniaan ja Kosovoon.

a) Mitä mieltä olette Suomen osallistumisesta myös jatkossa em. operaatioihin? (2000 - 2002)

- Suomen tulisi osallistua vain YK:n johtamiin rauhanturvaamistehtäviin.
- Suomen tulisi osallistua myös EU- tai Nato-johtoisin rauhanturvaamistehtäviin.
- Suomen ei tulisi lainkaan osallistua rauhanturvaamistehtäviin ulkomailla.
- eos

b) Tulisiko Suomen osallistua em. lisäksi myös sotilaallisesti vaativiin, Kosovon ilmaiskujen kaltaisiin rauhaanpakottamisoperaatioihin? (2000)

- Suomi voisi mielestäni osallistua.
- Suomen ei tulisi osallistua.
- Suomen ei tulisi lainkaan osallistua rauhanturvaamistehtäviin ulkomailla.
- eos

c) Tulisiko Suomen mielestänne osallistua rauhanturvaamistehtäviin... (2000 - 2001)

- Vain Euroopassa ja sen lähituntumassa, kuten Lähi-idässä
- Euroopan lisäksi myös kauempana muissa maanosissa, kuten Afrikassa
- Suomen ei tulisi lainkaan osallistua rauhanturvaamistehtäviin ulkomailla
- eos

129. Suomi on lähettänyt vuosikymmenten ajan sotilashenkilöstöä rauhanturvatehtäviin ulkomaille. Tämän lisäksi pienempi määrä suomalaisia siviilikriisinhallintahenkilöstöä - vaalitarkkailijoita, poliiseja ja eri alojen asiantuntijoita - on palvellut ulkomailla. Siviilikriisinhallintatehtäviin käytettävät varat ovat suuruudeltaan noin 7 % sotilaalliseen rauhanturvaamiseen käytetyistä varoista, minkä lisäksi siviilikriisinhallinnaksi luokiteltavaa toimintaa on rahoitettu mm. kehitysyhteistyömäärärahoista. Pidättekö suotavana, että Suomi käyttäisi varoja siviilikriisinhallintatehtäviin... (2001)

nykyistä enemmän - kuten tähänkin asti - nykyistä vähemmän - eos

130. Pidättekö suotavana, että Suomi on ilmoittanut 1 500 sotilasta käytettäväksi tarvittaessa EU:n kriisinhallintajoukkojen osana? (2000)

pidän suotavana - en pidä suotavana - eos

131. Pidättekö oikeana, että Suomi osallistuu Kosovon tapaisiin kriisinhallintaoperaatioihin? (1999)

pidän oikeana - en pidä oikeana - eos

132. Suomessa on alkanut erityisen valmiusjoukon kouluttamisen sotilaallisesti aikaisempaa vaativampiin ja vaarallisempiin rauhanturvatehtäviin. Voidaanko tällainen vapaaehtoisista koottava valmiusjoukko mielestänne lähettää tällaisiin YK:n alaisiin sotilaallisiin rauhanturvaoperaatioihin? (1996 - 1997)

voidaan lähettää - ei voida lähettää - eos

133. Julkisuudessa on esitetty, että Suomen tulisi perustaa ja ylläpitää ns. valmiusprikaattia, jonka osia voidaan käyttää myös "terästetyssä" rauhanturvaamisessa. Miten Te suhtaudutte tähän ajatukseen? (1995)

täysin samaa mieltä - jonkin verran samaa mieltä - en ole vielä määrittänyt kantaani - jonkin verran eri mieltä - täysin eri mieltä - eos

134. Tulisiko Suomen perustaa ja ylläpitää ns. valmiusjoukkoa, jota voidaan käyttää myös laajennetussa rauhanturvaamisessa? Siinä joukolla olisi YK:n perinteistä rauhanturvaamista laajemmat aseenkäyttövaltuudet. Miten Te suhtaudutte tähän ajatukseen? (1995)

täysin samaa mieltä - jonkin verran samaa mieltä - en ole vielä määrittänyt kantaani - jonkin verran eri mieltä - täysin eri mieltä - eos

135. Mikäli valmiusjoukko päätetään perustaa, tulisiko sen tapahtua nykyisten puolustusmäärärahojen puitteissa vai tulisiko määrärahoja sitä varten korottaa? (1995)

nykyisten puitteissa - korotetut määrärahat - eos

136. Viime aikoina on keskusteltu YK:n roolista ns. rauhaanpakottamisessa. Rauhaanpakottaminen eroaisi perinteisestä rauhanturvaamisesta siten, ettei se edellyttäisi osapuolten hyväksymistä ja että aseellinen toiminta on mahdollista. Miten suhtaudutte seuraaviin ehdotuksiin? (1993)

kannatan - kannatan jonkin verran - vaikea sanoa - vastustan jonkin verran - vastustan täysin

- Suomi jatkaa osallistumista YK:n perinteiseen rauhanturvaamiseen.
- Suomi osallistuu YK:n rauhaanpakottamiseen vain avustamalla esim. ase-, ajoneuvo- ja varustetoimituksiin, mutta ei taistelujoukoin.
- Suomi osallistuu YK:n rauhaanpakottamistoimintaan myös taistelujoukoin.

137. Mitä mieltä olette ajatuksesta, että jos YK päättäisi pakottaa sodan (ent. Jugoslavian alueella) osapuolet rauhaan sotilaallisella väliintulolla, Suomi osallistuisi toimenpiteeseen? (1993)

täysin samaa mieltä - jokseenkin samaa mieltä - vaikea sanoa - jokseenkin eri mieltä - täysin eri mieltä - eos

138. Suomi on lähettänyt YK:n käyttöön rauhanturvajoukkoja Etelä-Libanoniin. Mitä mieltä olette tästä ratkaisusta...? (1986)

erittäin hyvä - melko hyvä - melko huono - erittäin huono - eos

- Alueen turvallisuuden kannalta
- Suomen ulkopolitiikan kannalta
- Joukkojen turvallisuuden kannalta

139. Jokin aika sitten joutui joukko suomalaisia YK-sotilaita Libanonissa Israelin tukemien SLA-joukkojen vangiksi useiksi päviksi. Ketkä jos ketkään olivat nähdäkseen eniten vastuussa vangitsemisesta? Entä toiseksi eniten? (1985)

- Libanonissa sijaitsevien YK-joukkojen johto
- Suomalaisten YK-joukkojen johto Libanonissa
- Suomalaiset YK-sotilaat itse
- Israelin tukemien SLA-joukkojen johto
- Israelin sotilasjohto
- Israelin hallitus/johto
- Jokin muu ryhmä, mikä?
- eos / ei ketkään

140. Mainitkaa ne ryhmät, joista vangitsemisen johdosta Teille muodostui aiempaa parempi käsitys ja ne, joista saitte aiempaa huonomman käsityksen. (1985)

- YK:n johto Libanonissa
- Suomalaisten YK-joukkojen johto Libanonissa
- Suomalaiset YK-sotilaat Libanonissa
- Suomen hallitus / ylin johto
- SLA-joukkojen johto
- Israelin sotilasjohto
- Israelin hallitus
- Yhdysvallat
- Neuvostoliitto
- Pohjoismaat
- eos / ei ketkään

141. Millaisen yleisarvosanan antaisitte nykyisin suomalaisten YK-joukkojen suomalaisille esimiehille? Entä suomalaisille YK-sotilaille? (1985)

kouluarvosana-asteikko 4 - 10

142. Miten tarpeellisena pidätte nykyisiin suomalaisten YK-rauhanturvajoukkojen pitämistä Libanonissa? (1985)

erittäin tarpeellisena - melko tarpeell. - ei kovin tarpeell. - ei lainkaan tarpeell. - eos

Lisäkysymys niille, jotka vastasivat "ei kovin tarpeell." tai "ei lainkaan tarpeell.":

Mikä nähdäksenne on tärkein syy siihen, ettei suomalaisia YK-joukkoja tarvita Libanonissa?

- On liian vaarallista suomalaisille sotilaille
- Suurvallat päättävät kuitenkin Libanonin kriisistä
- YK:lla ei ole riittäviä valtuuksia toimia Libanonissa
- Suomi voi tulla vedetyksi mukaan suurvaltakiistoihin
- Turhaa rahanmenoa Suomen valtiolle
- Libanonin kriisi on pahenemassa
- SLA-vangitsemisen kaltaiset välikohtaukset voivat toistua
- YK-joukoilla ei ole käytännön merkitystä Libanonissa
- Jotain muuta, mitä?
- eos / ei tiedä

143. Suomi on asettanut Yhdistyneiden Kansakuntien eli YK:n käyttöön rauhanturvajoukkoja. Voisitteko arvioida, missä maissa tai missä paikoissa Suomella on rauhanturvajoukkoja? (1984)

- Golan
- Israel
- Kypros
- Libanon
- Palestiina
- Syyria
- Muut, mitkä?

144. Suomi on lähettänyt YK:n käyttöön rauhanturvajoukkoja Etelä-Libanoniin. Mitä mieltä olette tästä ratkaisusta Suomen YK-joukkojen turvallisuuden kannalta? Onko ratkaisu.. (1983)

erittäin hyvä - melko hyvä - melko huono - erittäin huono – eos

145. Entä jos ajattelette ratkaisua Suomen ulkopoliittikan kannalta, niin onko se... (sama skaala kuin edellä) (1983)

146. Jos voisitte kysyä parhailta asiantuntijoilta jotakin Tietä askarruttavaa asiaa kilpavarustelusta ja aseriisunnasta, niin mitä Te tahtoisitte kysyä? (1984) (Kysytty 50 %:lta vastaajista)

147. Missä oloissa Te voisitte ajatella Suomen supistavan aseistustaan? Mitä seuraavista vaihtoehtoista voisitte lähinnä ajatella? (1982)

- Suomen pitäisi supistaa aseistustaan, vaikka mikään muu maa ei tekisi niin.
- Suomen pitäisi supistaa aseistustaan vain, jos muut pienet maat tekisivät niin.
- Suomen pitäisi supistaa aseistustaan vain, jos kaikki maat tekisivät samoin.
- Suomen ei pitäisi supistaa aseistustaan missään olosuhteissa.
- eos

148. Viime aikoina on julkisuudessa esitetty erilaisia käsityksiä Suomen aseviennistä. On esitetty, että Suomen asevientä olisi lisättävä, jotta puolustusteollisuutemme kannattavuus paranisi. Toisaalta on esitetty, että Suomen tulisi luopua aseviennistä. Miten Te suhtaudutte tähän kysymykseen, jos Teillä olisi vain kaksi vaihtoehtoa? Tulisiko Suomen... (1988)

- Lisätä asevientään
- Luopua aseviennistä kokonaan
- En osaa ottaa asiaan mitään kantaa

Jos vastasi "lisätä asevientään" tai "en osaa ottaa asiaan mitään kantaa":

Mihin tai millaisiin maihin katsotte Suomen voivan myydä aseita?

- Rajoituksetta kaikkiin maihin
- Mahdollisimman moniin maihin, mutta ei kriisialueille
- Vain puolueettomiin ja liittoutumattomiin maihin
- eos

Jos vastasi "luopua aseviennistä kokonaan" tai "en osaa ottaa asiaan mitään kantaa":

Jos Suomi luopuisi aseiden viennistä niin miten Suomen tulisi menetellä oman tuotantonsa suhteen?

- Suomen tulisi jatkaa puolustusteollisuuden ylläpitämistä kotimaassa, silläkin seurauksella, että omat aseemme tulisivat kalliimmiksi.
- Suomen olisi ostettava aseet ulkomailta.
- Suomen ei olisi ostettava eikä valmistettava ollenkaan aseita.
- eos

VI TURVALLISUUDENTUNNE, UHAT, UHKAKUVAT

149. **Kun ajattelette nykyistä maailmantilaa kokonaisuutena, niin luuletteko Suomen ja suomalaisten elävän seuraavan viiden vuoden kuluessa turvallisemmassa vai turvattomammassa maailmassa kuin nykyään? (1990 - 2005)**

turvallisemmassa - turvattomammassa - ei eroa nykyiseen - eos

150. **Voisitko mainita sellaisia ilmiöitä tai tekijöitä, jotka seuraavien viiden vuoden kuluessa lisäävät tai vähentävät Suomen ja suomalaisten turvallisuutta? (avoin vastaus) (1990, 1993, 1996)**

151. **Miten seuraavat ilmiöt tai tekijät mielestänne vaikuttavat Suomen ja suomalaisten turvallisuuteen? (1990 - 1997, 1999 - 2001, 2003 - 2005)**
(eri variaatioita)

lisää merkittävästi - lis. jonkin verran - ei vaikuta lainkaan - vähentää jonkin verran - vähentää merkittävästi

- Euroopan (taloudellinen) yhdentymisen (1990 - 1997, 1999 - 2000)
- Neuvostoliiton / ent. Neuvostoliiton / Venäjän sisäinen kehitys / Kehitys Venäjällä (1990 - 1997, 1999 - 2003)
- Sotilaallinen liennytyksen Euroopassa (1990 - 1991)
- Suomen kansainvälisen taloudellisen kanssakäymisen lisääntyminen (1990 - 1997, 1999 - 2005)
- Kiihkeitä öljystä ja rajoista Lähi-idässä (1990 - 1991)
- (Viimeaikainen) kehitys Lähi-idässä (1992 - 1997, 1999 - 2001)
- Israelin ja palestiinalaisten välinen konflikti (2002 - 2003)
- Entisen Neuvostoliiton / Venäjän / muiden valtioiden / Yhdysvaltojen ja sen eurooppalaisten liittolaisten ydinaseet (1992 - 1997, 1999 - 2003)
- Saksojen yhdistyminen (1990 - 1991)
- Nykyinen suhtautuminen luontoon ja ympäristökysymyksiin / nykyinen luonnonvarojen käyttö ja ympäristön tila (1990 - 1997, 1999 - 2003)
- Itäisen Keski-Euroopan ja Itä-Euroopan sisäinen kehitys (1990 - 1991)
- Ydinvoiman käyttö (energiantuotantoon Suomessa / Suomen rajojen ulkopuolella / Venäjällä / Ruotsissa) (1990 - 1997, 1999 - 2003)
- Baltian maiden Viron, Latvian ja Liettuan itsenäistymispyrkimykset (1990 - 1991)
- Ulkomaalaisten määrän lisääntyminen Suomessa (1990 - 1997, 1999 - 2003)
- Suurvaltojen väliset suhteet (1990 - 1991)
- Balkanin alueen, esim. Jugoslavian ja Albanian sisäinen kehitys (1991)
- Hajonneen Jugoslavian alueella käytävä sota (1992 - 1995)
- Kehitys entisen Jugoslavian alueella (1996 - 1997)
- Balkanin kriisi, mm. Kosovon tilanne (1999 - 2001)
- (Nykyinen) taloudellinen tilanne Suomessa (1991 - 1997, 1999 - 2003)
- Keski-Euroopasta ja Baltiasta siirrettyjen Venäjän asevoimien joukkojen määrän lisääntyminen Suomen lähialueilla / Keski-Euroopasta ja Baltiasta Suomen lähialueille 1990-luvun alussa siirretyt Venäjän asevoimien joukot / Suomen lähialueilla olevat Venäjän asevoimien joukot (1992 - 1997, 1999 - 2001)
- Venäjän asevoimien joukot Baltiassa (1992 - 1993)
- Suomen hakemus liittyä EY:hyn (1992)

- Suomen mahdollinen jäsenyys EY:ssä/EU:ssa / Suomen jäsenyys EU:ssa (1993 - 1997, 1999 - 2005)
- Työttömyys/työllisyystilanne Suomessa (1992 - 1997, 1999 - 2003)
- Venäjän ja Baltian maiden suhteet (1994 - 1997, 1999 - 2003)
- Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden tila Suomessa (1994 - 1997, 1999 - 2001)
- Naton mahdollinen laajeneminen itäiseen Keski-Eurooppaan (1995 - 1997, 1999 - 2001)
- Naton mahdollinen laajeneminen Baltiaan / Viron, Latvian ja Liettuan jäsenyys Natossa (1995 - 1997, 1999 - 2005)
- EU:n laajeneminen (Baltiaan ja itäiseen Keski-Eurooppaan) (2001 - 2005)
- EU:n integraation syveneminen (2001)
- Maailman talouden ja politiikan globalisoituminen (2001)
- Suurvaltasuhteiden tila (2001)
- Irakin tilanne (2002 - 2003)
- Joukkotuhousoseiden leviäminen (2002 - 2003)
- Kansainvälinen terrorismi (2002 - 2003)
- Yhdysvaltojen julistama sota terrorismia vastaan (2002 - 2005)
- Venäjän julistama sota terrorismia vastaan (2004 - 2005)
- EU:n toiminta terrorismia vastaan (2004 - 2005)
- Suomen mahdollinen liittyminen Naton jäseneksi (2004 - 2005)
- Suomen osallistuminen EU:n yhteisen puolustuksen järjestämiseen (2004 - 2005)
- Suomalaisen yksikön mukanaolo EU:n nopean toiminnan joukoissa (2004 - 2005)
- Suomalaisten osallistuminen kriisinhallintatehtäviin sotaa käyvillä alueilla (2004 - 2005)
- Suomen sotilaallinen liittoutumattomuus (2004 - 2005)
- Ruotsin sotilaallinen liittoutumattomuus (2004 - 2005)
- Ruotsin mahdollinen liittyminen Naton jäseneksi (2004 - 2005)
- Turkin mahdollinen liittyminen EU:n jäseneksi (2004 - 2005)

152. Onko oma tai läheistenne elämä seuraavan vuoden kuluessa turvallisempaa vai turvattomampaa kuin nyt? (1990, 1993)

turvallisempaa - turvattomampaa - ei eroa nykyiseen - eos

153. Voitteko mainita sellaisia asioita tai tapahtumia, jotka seuraavan vuoden kuluessa tekevät oman tai läheistenne elämän turvallisemmaksi? Entä turvattommaksi? (avoin vastaus) (1990, 1993)

154. Kun ajattelette nykyistä maailmantilaa kokonaisuutena seuraavan viiden vuoden kuluessa, niin voisitteko mainita sellaisen ilmiön tai tekijän, joka vähentää suomen ja suomalaisten turvallisuutta? Jokin toinen? Vielä kolmas? (1992)

- eos
- Avoin vastaus
- Euroopan yhdentyminen / Maastrichtin sopimus
- Venäjän / entisen Neuvostoliiton sisäinen tilanne / itänaapuri
- Ydinvoima Venäjällä
- Ydinvoima Suomessa
- Ydinvoima yleensä
- Ulkomaalaisten tulo Suomeen
- Pakolaisten tulo Suomeen

- Terrorismin uhka
- Lähi-idän tilanne
- Maailmapoliittinen tilanne / levottomuus maailmassa
- Suomen talouden tila/lama
- Suomen hallituksen toiminta
- Rikollisuus
- Ilmakehän muutokset / otsonikato
- Luonnon ja ympäristön saastuminen
- Työttömyys Suomessa
- Sodat / sodan uhka
- Rahamarkkinoiden epävarmuus / rahapolitiikka
- Jugoslavian/Balkanin tilanne
- Euroopan tilanne yleensä / epävarmuus Euroopassa
- Muuta

155. Missä määrin tunnette huolta nykyisestä poliittisesta tilanteesta maailmassa? (2004 - 2005)

en lainkaan - vähän - jonkin verran - paljon - eos

156. Miten arvioitte seuraavassa lueteltuja ilmiöitä ja tekijöitä? Missä määrin ne aiheuttavat teissä huolta tulevaisuudesta? (2004 - 2005)

ei lainkaan - vähän - jonkin verran - paljon - eos

- Israelin ja palestiinalaisten välinen konflikti
- Irakin tilanne
- Maapallon luonnonvarojen käyttö
- Ympäristön tila maapallolla
- Ydinvoiman käyttö energiantuotantoon Venäjällä
- Ydinvoiman käyttö energiantuotantoon Suomessa
- Ilmastonmuutos
- Ydinaseet
- Kansainvälinen terrorismi
- Suomen mahdollinen joutuminen terroriteon kohteeksi
- Järjestäytynyt kansainvälinen rikollisuus
- Tarttuvien tautien leviäminen
- Talouden globaalistuminen eli maailmanlaajuistuminen
- Joukkotuhousteiden leviäminen
- Kehitys Venäjällä
- Maahanmuuttajien määrän kasvu Suomessa
- Kristityn maailman ja islamilaisen maailman suhteet
- Työllisyystilanne Suomessa
- Suomen talouden tulevaisuudennäkymät
- Hyvinvointipalvelujen tulevaisuudennäkymät Suomessa

157. Millaisiin uhkiin Suomessa on lähimmän vuosikymmenen aikana mielestänne ensisijaisesti varauduttava? Valitkaa oheisesti luettelosta mielestänne todennäköisin, toiseksi todennäköisin ja kolmanneksi todennäköisin uhkakuva. (2005)

- Ilmaston lämpenemisestä aiheutuva ympäristökatastrofi
- Aseellinen selkkkaus Suomen lähialueilla
- Pakolaisten laajamittainen tulo maamme rajojen yli
- Kansainvälisen talousjärjestelmän syvä, yleismaailmallinen kriisi
- Venäjän sotilaalliset toimet Suomea vastaan
- Kansainvälisen rikollisuuden kasvu
- Ydinvoimaonnettomuus Suomessa tai sen lähialueilla
- Maahamme kohdistuva terroriteko
- Yhteiskunnallisten ongelmien tai ympäristökatastrofin aiheuttama alueellinen kriisi lähellä Suomea
- Aseellinen hyökkäys Suomeen
- Yhteiskunnan lamauttamiseen tähtäävä tiedonsiirtojärjestelmien vahingoittaminen
- Jokin muu, mikä?

158. Katsotteko yhteiskunnassa olevan sellaisia seikkoja tai tekijöitä, jotka voivat uhata yhteiskuntamme vakautta? (2000)

kyllä - ei - eos

159. Kun ajattelette nykyistä maailmantilaa kokonaisuutena, niin kuinka todennäköisenä pidätte sitä, että suurvaltojen välillä syntyisi vakava (sotilaallinen) selkkkaus lähimmän vuoden (1986: viiden vuoden) kuluessa. Pidättekö sitä... (1980 - 1983, 1986 - 1987, 1990)

erittäin todennäköisenä - melko todennäköisenä - melko epätodennäköisenä - erittäin epätodennäköisenä - eos

160. Seuraavassa luetellaan erilaisia poikkeuksellisia tilanteita. Miten todennäköisenä pidätte niiden esiintymistä lähimmän viiden vuoden aikana? (1987)

erittäin todennäköinen – melko todennäköinen – jonkin verran todennäköinen – ei lainkaan todennäköinen – eos

- Täyteen lastatun suurtankkerin haaksirikko Suomenlahdella
- Vakava ydinvoimalaonnettomuus
- Vakava terroriteko Suomessa
- Happosateiden voimakas lisääntyminen
- Öljyn tuonnin vakava häiriintyminen
- Talouslama
- Suomen maatalouden omavaraisuuden romahtaminen

161. Onko olemassa jokin tai joitakin asioita, joista Te itse olette nykyisin huolestunut? Mistä asiasta? Onko mielessäne vielä muita huolenaiheita, mitä? (avoin vastaus) (1986)

162. Mikä on teidän käsityksenne siitä, syttyykö kolmas maailmansota teidän elinaikananne? (1984)

syttyy aivan varmasti - syttyy melko varmasti - melko varmasti ei syty - aivan varmasti ei syty

163. Jos maailmanlaajuinen suursota syttyisi, niin minkä arvelisitte olevan pohjimmainen syy sen syttymiseen? (1984)

- Itä - länsi (USA, NL) vastakohtaisuus (kapitalismi- sosialismi)
- Etelä - pohjoinen (kehittyneet - kehitysmaat) vastakohtaisuus
- Puhtaasti eurooppalainen kriisi
- Öljystä, energiasta johtuva kriisi
- Uskontojen vastakohtaisuus (kristityt - muslimit - juutalaiset - uskovaiset - ateistit)
- Muu, mikä?

164. Viime aikoina on puhuttu ns. rajoitetun ydinsodan mahdollisuudesta, mikä tarkoittaa, että ydinsota voidaan käydä esim. Euroopassa suppealla alueella sodan laajentumatta koko maailmaa koskevaksi suursodaksi. Kuinka mahdollisena pidätte tällaista? (1984)

- On täysin mahdollista, että rajoitettu ydinsota voitaisiin käydä Euroopassa tai muualla sen laajentumatta koko maailmaa koskevaksi.
- Teoriassa voi olla pieni mahdollisuus tähän.
- Rajoitettu ydinsota johtaisi välittömästi kolmanteen maailmansotaan.

165. Joulukuussa -83 USA alkaa sijoittaa – elleivät USA ja NL pääse sopimukseen – Länsi-Eurooppaan ns. Euro-ohjuksia, jolloin myös NL uhkaa lisätä ydinvoimaansa Itä-Euroopassa. Mikä on mielipiteenne tästä asiasta? (1984)

- NL:lla on selvä ylivoima Euroopassa, on tasapuolista, että Euro-ohjukset tulevat.
- USA:n ja Naton aseistus Euroopassa on jo nyt tasapainossa NL:n aseistuksen kanssa. Tämän vuoksi Euro-ohjuksia ei pidä tuoda.
- USA:lla ja lännellä on jo nyt vastapuoleen verrattuna ylivoima Euroopassa. Tämän vuoksi lännen pitäisi yksipuolisesti vähentää aseistusta Euroopassa.
- NL:n pitäisi ylivoimansa vuoksi yksipuolisesti vähentää aseistusta Euroopassa.

166. Kumpi liittoutuma on mielestänne tällä hetkellä pahempi uhka maailmanrauhalle, Nato vai Varsovan liitto? (1984)

- Nato selvästi pahempi
- Nato jonkin verran pahempi
- molemmat yhtä pahoja
- Varsovan liitto jonkin verran pahempi
- Varsovan liitto selvästi pahempi
- ei kumpikaan

167. Seuraavassa eräitä viimeaikaisia maailmantapahtumia. Missä määrin arvelette näiden uhkaavan nykyistä rauhantilaa suurvaltojen välillä? (1980 - 1983)

erittäin uhkaava - melko uhkaava - vain vähän uhkaava - ei lainkaan uhkaava - eos

1980:

- Afganistanin tilanne
- Iranin tilanne
- Jugoslavian tilanne
- Tiedotusvälineissä väitetty Norjan ja Neuvostoliiton suhteiden kiristyminen
- Naton päätös sijoittaa uusia ohjuksia Länsi-Eurooppaan
- Yhdysvaltain talous- ja olympiaboikotti Neuvostoliittoa vastaan

1981:

- Puolan tilanne
- Naton päätös sijoittaa uusia ohjuksia Länsi-Eurooppaan
- Afganistanin tilanne
- Yhdysvaltain päätös valmistaa neutronipommeja

1982:

- Libanonin tilanne
- Puolan tilanne
- Naton päätös sijoittaa uusia ohjuksia Länsi-Eurooppaan
- Sukellusveneiden liikkuminen Itämerellä

1983:

- Libanonin tilanne
- Naton päätös sijoittaa uusia ohjuksia Länsi-Eurooppaan
- Eteläkorealaisen matkustajakoneen alas ampumisen seuraukset
- Iranin ja Irakin sota

168. Entä missä määrin arvelette kunkin tapahtuman uhkaavan nykyistä rauhantilaa oman maamme kannalta? (asteikko sama kuin edellä) (1980 - 1983)

169. Sanokaa jokaisen ongelma-alueen kohdalla, kuinka suurena ongelmana te itse sitä pidätte. Mikä ongelma-alueista on mielestänne tärkein tällä hetkellä? Toiseksi tärkein? Entä kolmanneksi? (1980)

asteikko 1 - 10

- Raaka-ainepula, energian riittämättömyys
- Epävarmuus toimeentulosta ja maamme taloudellisesta kehityksestä
- Ihmisoikeuksien riistäminen
- Sodat eri puolilla maailmaa
- Maamme kehitysalueitten ongelmat
- Ympäristön saastuminen Suomessa
- Väestön liiallinen kasvu kehitysmaissa
- Pakolaiset eri maista
- Ydinsodan uhka
- Maapallon saastuminen
- Työttömyys maassamme
- Maastamuutto, väestökato ja syntyvyyden aleneminen maassamme

- Nälänhätä eri puolilla maapalloa
- Kehitysmaiden köyhyys
- Ydinvoimalaonnettomuudet ja niiden uhka

170. Onko jokin tai joitakin Teidän omaan tai perheenne elämään liittyviä asioita, jotka nykyään aiheuttavat Teille huolta? (avoin vastaus) (HMS 1974)

171. Kuinka usein mieleenne tulee huoli seuraavista asioista itsenne tai perheenne vuoksi? (HMS 1974)

- Sairaus
- Yksinäisyys
- Suhteet perheeseen ja ystäviin
- Lasten tulevaisuus
- Taloudellinen toimeentulo
- Asunto-ongelmat
- Työttömyys
- Työn vaaratilanteet
- Liikenneonnettomuudet
- Rikollisuus ja väkivalta
- Sodan vaara
- Elinympäristön saastuminen
- Poltto- ja raaka-ainepula

172. Onko jokin tai joitakin koko Suomea koskevia asioita, jotka nykyään huolestuttavat Teitä? (avoin vastaus) (HMS 1974)

173. Onko jokin tai joitakin koko maailmaa koskevia asioita, jotka nykyään huolestuttavat Teitä? (avoin vastaus) (HMS 1974)

174. Kuinka todennäköistä on maailmansodan syttyminen lähimmän viiden vuoden aikana? (HMS 1969 - 1970)

ei syty - syttyy - eos

VII EUROOPAN TILANNE JA KRIISIT, SUOMEN LÄHIALUEET

175. Millaiseksi arvioitte sotilaallisen tilanteen Suomen lähialueilla seuraavien kymmenen vuoden aikana? (2004 - 2005)

uhkaavampi kuin tällä hetkellä - suurin piirtein sama kuin tällä hetkellä - vähemmän uhkaava kuin tällä hetkellä - eos

176. Miten kansainvälisen yhteisön, siis muiden maiden, tulisi suhtautua entisen Jugoslavian alueella käytävään sotaan? (1992 - 1993)

täysin samaa mieltä - jokseenkin samaa mieltä - jokseenkin eri mieltä - täysin eri mieltä - eos

- Ei mitenkään: antaa osapuolten sotia sotansa loppuun.
- Annettava humanitääristä apua sotatoimialueille ja huolehdittava pakolaisista.
- Yritettävä YK:n rauhanturvajoukoilla pitää taistelevat osapuolet erillään.
- Pakottaa sotivat osapuolet sopimukseen YK:n rauhanomaisin pakottein ja taloussaarrolla, mutta ehdottomasti ei sotilaallisella toimin.
- Pakottaa sotivat osapuolet rauhaan sellaisella YK:n riittävän voimakkaalla sotilaallisella väliintulolla, joka lopettaa sotimisen kokonaan.
- Ellei YK saa ratkaisua aikaan, Euroopan ja Yhdysvaltojen on pakotettava sotilaallisella voimalla sotivat osapuolet väkisin rauhaan.

177. Mikä on mielestänne tärkein syy siihen, että hajonneen Jugoslavian alueella käydään sotaa? Entä toiseksi tärkein? (1992)

- eos
- Avoin vastaus
- Uskonto
- Rotu/heimokiistat
- Kansallisuuskiistat/nationalismi
- Serbian ja Kroatian riidat/kiistat
- Kommunismin murtuminen / kommunismin synnyttämä
- Pakkoliitosten purkautuminen väkisin
- Historialliset / pitkän aikavälin syyt
- Vallantavoittelu / valta yleensä
- Taloudelliset/aineelliset syyt / köyhyys
- Titon kuolema
- Tyhmyys / typeryyt / kansan tyhmyys / hulluus
- Serbien sotaisuus/vallantavoittelu / Suur-Serbian tavoittelu
- Johtajien puute / väärät johtohenkilöt
- Muuta

178. Miten todennäköisenä pidätte seuraavien tilanteiden esiintymistä Euroopassa seuraavan vuoden kuluessa? (1991)

todennäköistä - epätodennäköistä - eos

- Suurvaltojen tai sotilasliittoutumien välinen sota
- Kahden tai useamman valtion välinen aseellinen yhteenotto tai sota
- Jonkin valtion sisäiset aseelliset levottomuudet tai sisällissota
- Neuvostoliiton sisäisen tilanteen kehittyminen rauhallisesti ja ilman väkivaltaa
- Baltian maiden itsenäisyyspyrkimykset rauhallisesti ja ilman väkivaltaa

179. Jos Keski-Euroopassa syttyisi laajamittainen sota, mikä näistä vaihtoehdoista olisi kaikkein todennäköisin? Entä epätodennäköisin? (1990)

- Sota käytäisiin tavanomaisin asein alusta loppuun.
- Sodan alkuvaiheessa käytettäisiin tavanomaisia aseita, mutta myöhemmin myös ydinaseita.
- Sodassa käytettäisiin alusta alkaen myös ydinaseita.
- eos

180. Miten todennäköisenä pidätte sitä, että Neuvostoliiton sisäinen tilanne kehitty seuraavan viiden vuoden kuluessa enimmäkseen rauhallisesti ja ilman väkivaltaa? (1990)

erittäin todennäköisenä - melko todennäköisenä - melko epätodennäköisenä - erittäin epätodennäköisenä - eos

181. Miten todennäköisenä pidätte sitä, että Baltian maiden Viron, Latvian ja Liettuan itsenäistymispyrkimykset sujuvat seuraavan viiden vuoden kuluessa enimmäkseen rauhallisesti ja ilman väkivaltaa? (1990)

erittäin todennäköisenä - melko todennäköisenä - melko epätodennäköisenä - erittäin epätodennäköisenä - eos

182. Miten ajattelette Baltian maiden onnistuvan itsenäistymispyrkimyksissään? (1990)

- Täysin itsenäisiä
- Löyhemmässä liittosuhteessa Neuvostoliittoon, mutta laajemmalla itsehallinnolla
- Valtiolliset suhteet Neuvostoliittoon samat kuin nyt
- eos

183. Onko Saksojen yhdistyminen mielestänne myönteinen tai kielteinen asia vai onko sillä merkitystä lainkaan? Miksi? (1990)

myönteinen - kielteinen - sekä että - ei merkitystä - eos

**184. Millainen on yhdistyneen Saksan vaikutus Euroopan kehitykseen tulevaisuudessa... (1990)
poliittisesti
sotilaallisesti
taloudellisesti
kulttuurin osalta?**

erittäin myönteinen - melko myönteinen - ei vaikutusta - melko kielteinen - erittäin kielteinen - eos

VIII MAAILMAN KRIISIT

185. Viime aikoina on keskusteltu paljon terrorismista ja sen syistä. Miten itse arvioitte terrorismin syitä? Mainitkaa kaksi (tai kolme) mielestänne tärkeintä syytä terrorismiin. (2004 - 2005)

- Etniset ristiriidat
- Taloudellinen ja sosiaalinen eriarvoisuus, köyhyys
- Eri kulttuurien väliset vastakohtaisuudet
- Valtioiden sisäiset poliittiset ja ideologiset erimielisyydet
- Kilpailu luonnonvaroista, kuten vedestä ja öljystä
- Uskonnolliset tekijät
- Nöyryytetyksi tuleminen tunne
- Omaan elämänmuotoon kohdistuva uhka
- Näköalattomuus tulevaisuuden suhteen
- Valtioiden väliset poliittiset ja ideologiset erimielisyydet
- Jokin muu, mikä?

186. Seuraavassa luetellaan erilaisia aseellisia selkkauksia. Miten todennäköisenä pidätte niiden esiintymistä Euroopassa seuraavan viiden vuoden kuluessa? Tärkeimmät syyt näihin selkkauksiin? Esimerkkejä? (1990, 1992)

Seuraavassa luetellaan erilaisia sotilaallisia selkkauksia. Kuinka todennäköisenä pidätte niiden esiintymistä seuraavien kymmenen vuoden aikana? (2004 - 2005)

erittäin todennäköisenä - melko todennäköisenä - melko epätodennäköisenä - erittäin epätodennäköisenä – eos

2004 - 2005:

- Jonkin eurooppalaisen valtion sisäinen aseellinen selkkaus tai sisällissota
- Kahden tai useamman eurooppalaisen valtion välinen aseellinen yhteenotto tai sota
- Euroopan lähialueella puhkeava aseellinen yhteenotto tai sota, jolla heijastusvaikutuksia Eurooppaan
- Laaja, useampaan maanosaan, myös Eurooppaan, ulottuva sota

1992:

- Koko maailmaa koskeva mannertenvälinen suursota, jossa eurooppalaisetkin valtiot ovat mukana
- Pelkästään koko Eurooppaa koskeva suursota
- Kahden tai useamman eurooppalaisen valtion välinen aseellinen yhteenotto tai sota
- Jonkin eurooppalaisen valtion sisäiset lisääntyvät aseelliset levottomuudet tai sisällissota

1990:

- Suurvaltojen tai sotilasliittoutumien välinen sota
- Kahden tai useamman valtion välinen aseellinen yhteenotto tai sota
- Jonkin valtion sisäiset aseelliset levottomuudet tai sisällissota

Jos piti todennäköisenä: (1990)

Millaisessa tilanteessa tällainen selkkaus ulottuisi sotilaallisilta vaikutuksiltaan Suomeen? Esimerkkejä?

- 187. Miten todennäköisenä pidätte sitä, että Persianlahden kriisi, joka alkoi Irakin valloitettua Kuwaitin ja YK:n vaadittua pakottein Irakia vetäytymään Kuwaitista, ratkeaa rauhanomaisesti ja ilman sotaa? (1990)**

erittäin todennäköisenä - melko todennäköisenä - melko epätodennäköisenä - erittäin epätodennäköisenä - eos

- 188. Minkä maanosan kriisipesäkkeen tällä hetkellä katsotte vakavimmin uhkaavan johtaa tilanteeseen, jossa kolmas maailmansota olisi lähellä? Entä mikä paikka uhkaa maailmanrauhaa toiseksi eniten? Entä kolmanneksi eniten? (1984)**

- Libanon
- Israel - arabivaltiot
- Iran - Irak
- Pohjois-Afrikka, Libya, Etiopia, Marokko, Tsad jne.
- Keski-Afrikka
- Eteläinen Afrikka
- Keski-itä, Afganistan, Pakistan, Intia
- Kaukoitää, Filippiinit, Korea, Indonesia, jne.
- Keski-Amerikka, Honduras, Salvador, Nicaragua
- Etelä-Amerikka, Argentiina, Chile
- Keski-Eurooppa, Euro-ohjukset, Puola jne.
- Itä - länsi, USA - NL, kylmät suhteet yleensä
- Kehitysmaat / teollisuusmaat
- Muu, mikä?
- eos

- 189. Katsotteko, että jokin tietty valtio olisi erityisen paha uhka maailmanrauhalle tällä hetkellä? Entä onko muita valtioita, jotka mielestänne erityisen vakavasti uhkaavat koko maailmanrauhaa? (1984)**

Libanon	Afganistan
Iran	Pakistan
Irak	Nicaragua
Israel	Tsad
Syyria	Libya
Muut arabivaltiot	Ranska
USA	Kiina
Neuvostoliitto	Etelä-Afrikka
Muu, mikä?	

IX MAAHANMUUTTO, KEHITYSAPU JA -YHTEISTYÖ, PAKOLAISKYSYMYKSET

190. Viime aikoina on keskusteltu kansainvälistymisestä ja siitä, pitäisikö ulkomaalaisten oleskelua, työntekoa ja muuttoa Suomeen helpottaa. Mikä on mielipiteenne Suomeen vuosittain hyväksyttävien mainitsemieni ulkomaalaisryhmien määrästä? (1990, 1992)

- Opiskelijat
- Kausityötä tekevät vierastyöläiset, jotka eivät jää pysyvästi Suomeen
- Pitempiaikaista työtä tekevät vierastyöläiset, jotka eivät jää pysyvästi Suomeen
- Pysyvästi Suomeen jäävät siirtolaiset, jotka eivät ole ulkosuomalaisia
- Pysyvästi Suomeen jäävät siirtolaiset, jotka ovat ulkosuomalaisia, kuten ruotsinsuomalaiset tai inkeriläiset
- Pakolaiset

191. Kuinka mielellänne näette seuraavien kansallisuusryhmittymien muuttavan Suomeen? (1992)

hyvin mielelläni - melko mielelläni - en kovin mielelläni - en lainkaan mielelläni - eos

turkkilaiset	ruotsalaiset	inkeriläiset
norjalaiset	somalit	kurdit
serbit	mustat afrikkalaiset	vietnamilaiset
englantilaiset	valkoiset amerikkalaiset	ranskalaiset
venäläiset	kroaatit	italialaiset
saksalaiset	eteläamerikkalaiset	palestiinalaiset
tanskalaiset	Bosnian muslimit	arabit
puolalaiset	japanilaiset	kreikkalaiset
virolaiset	kiinalaiset	juutalaiset

192. Mikä on teidän mielipiteenne Suomeen vuosittain otettavien pakolaisten määrästä? (1987, 1990)

lisättävä tuntuvasti - lisättävä jonkin verran - pidettävä nykyisellään - vähennettävä - eos

193. Miten pakolaisia olisi Teidän mielestänne ensisijaisesti autettava, suuntaamalla apu suoraan pakolaiskohteisiin, esim. pakolaisleireillä tapahtuvaan auttamiseen vai ottamalla heitä vastaan Suomeen? (1987, 1990)

- Ensisijaisesti antamalla apua suoraan pakolaiskohteisiin
- Ensisijaisesti ottamalla pakolaisia vastaan Suomessa
- Ei olisi autettava ollenkaan
- eos

194. Mikä on Teidän mielipiteenne Suomesta kehitysmaiden auttamiseen myönnettävistä määrärahoista? (1986 - 1987, 1990)

korotettava tuntuvasti - korotettava jonkin verran - säilytettävä entisellään - vähennettävä jonkin verran - vähennettävä tuntuvasti - eos

195. Kuinka paljon arvioitte Suomen antaneen kehitysapua viime vuoden aikana asukasta kohti? Entä kuinka suuri Suomen antaman avun olisi mielestänne pitänyt olla asukasta kohti? (1980)

asteikko:

Ei yhtään

- 100 mk

100 - 199 mk

200 - 299 mk

300 - 399 mk

400 - 499 mk

500 - 599 mk

600 - 699 mk

700 - mk

eos

196. Minkälaisiin käyttötarkoituksiin Suomi nykyään antaa apua kehitysmaille? Minkälaisiin käyttötarkoituksiin pitäisi kehitysapua mielestänne antaa? (1980)

- Terveyden- ja sairaanhoito
- Ruokatarvikkeet
- Vaatteet, huovat, teltat
- Lasten ja aikuisten koulutus
- Maatalouden kehittäminen
- Teollisuuden kehittäminen
- Liikenneyhteyksien parantaminen
- Asiantuntija-apu
- Sotatarvikkeiden ostaminen
- Muut kohteet
- eos

197. Seuraavat väittämät liittyvät kehitysapuun. Vastatkaa, missä määrin samaa/eri mieltä olette kunkin väittämän kanssa. (1980)

täysin samaa mieltä - osittain samaa mieltä - osittain eri mieltä - täysin eri mieltä

- Omassa maassamme on kehitysalueongelmia, jotka pitäisi ratkaista ennen kuin lähetetään apua ulkomaille.
- Velvollisuutemme on auttaa kehitysmaita niin kauan kuin siellä on suoranaista hätää kärsiviä ihmisiä.
- Kun Suomi antaa apua jollekin maalle, pitäisi varmistua siitä, että varat käytetään Suomessa valmistettujen tuotteiden tai Suomesta hankittujen palveluiden ostoon.
- Kehitysapu vaikuttaa omalta merkittävältä osaltaan rauhan saavuttamiseen maailmassa.
- Kehitysapu on hyödytöntä, koska se ei koidu köyhien hyväksi, vaan menee jo muutenkin hyvin toimeentuleville ihmisille.
- Suomen pitäisi lopettaa kehitysavun antaminen sellaiselle maalle, joka ryhtyy sotiin.
- Kehitysmaat ovat itse vastuussa tulevaisuudestaan.
- Rikkaat maat antavat kehitysapua vain voidakseen sekaantua kehitysmaiden taloudellisiin asioihin ja turvatakseen näiden luonnonvarojen saannin ja valvonnan.
- Suomalaisten ja muiden kehittyneiden maiden asukkaiden pitäisi luopua taloudellisista kasvu- ja hyvinvointitavoitteistaan voidakseen paremmin auttaa kehitysmaita.
- Lähetystyö on tärkeä osa kehitysapua.
- Kirkon järjestöjen ei pitäisi lainkaan puuttua kehitysmaiden ongelmiin.

198. Mitkä järjestöt tai virastot osallistuvat kehitysaputoimintaan? Minkä mainittujen järjestöjen ja virastojen kehitysaputoimintaa tunnette ainakin jossain määrin? Minkä toimintaa pidätte tärkeimpänä? (1980)

- Kirkko ja sen järjestöt
- Prosenttiliike
- Suomen Pakolaisapu r.y.
- Suomen Punainen Risti (SPR)
- Ulkoasiainministeriö (Kehitysyhteistyöosasto)
- Unicef
- Yhdistyneet Kansakunnat (YK)
- Muuta
- eos

199. Mistä lähteistä olette saanut tietoja kehitysaputoiminnasta? (1980)

- Televisio
- Radio
- Sanomalehdet
- Aikakauslehdet
- Kirkolliset järjestöt
- Ulkoasiainministeriön (Valtion) julkaisut
- Koulusta/opiskelun yhteydessä
- Kansalaisjärjestöiltä
- Muualta
- Ei mistään

200. Onko kehitysaputoiminnasta tiedotettu mielestänne liikaa, riittävästi vaiko liian vähän? (1980)

X VÄESTÖNSUOJELU JA HUOLTOVARMUUS

201. Tarvitaanko Suomessa mielestänne väestönsuojelun ylläpitämistä? (1986)

kyllä - ei - eos

- Ydinvoimalaonnettomuuden varalta
- Muiden suurten onnettomuuksien varalta
- Tavanomaisilla aseilla käytävän sodan varalta
- Ydinasesodan varalta

202. Onko Teidän mielestänne maassamme suoritettu erilaisia väestönsuojelutoimenpiteitä... (1981, 1986, HMS 1969 - 1971)

riittävästi - liian vähän - liian paljon - eos

203. Millaiset Teidän mielestänne ovat Suomen väestönsuojelun mahdollisuudet suojata väestöä? Voisitteko arvioida näiden vaihtoehtojen avulla väestönsuojelun mahdollisuudet? (1986)

erittäin hyvät - melko hyvät - melko huonot - erittäin huonot - eos

- Jos tällä paikkakunnalla tapahtuisi onnettomuus vaarallisen myrkyin, esim. kloorin, kuljetuksessa
- Jos Suomen aluetta kohtaisi sotilaallinen selkkaus, jossa ei käytettäisi ydinaseita
- Jos Suomen alueella leviäisi ydinsaastepilvi muualla tapahtuneen räjähdysten seurauksena

204. Kuinka hyväksi tai huonoksi arvioitte Suomen väestönsuojelun mahdollisuudet suojata kansalaisia? Millaiseksi arvioitte tilanteen seuraavissa asioissa? (1986)

erittäin hyvä - melko hyvä - melko huono - erittäin huono - eos

- Väestönsuojien määrä
- Väestönsuojien käyttövalmius
- Väestön hälyttäminen
- Tavallisten ihmisten tiedot ja taidot
- Viranomaisten valmius

205. Jos ajattelette maamme nykyoloja, mitä mieltä olette seuraavista väitteistä? (1981, 1986)

täysin samaa mieltä - jonkin verran samaa mieltä - jonkin verran eri mieltä - täysin eri mieltä - eos

- Mikäli esim. onnettomuuden seurauksena ydinsaastepilvi olisi vaarassa levitä tälle seudulle, on parempi suojautua täällä kuin siirtyä varmempaan suojaan vieraille paikkakunnalle.
- Väestönsuojelutoimien voimakas lisääminen vain kasvattaisi sodan pelkoa.
- Väestönsuojeluun olisi osoitettava nykyistä enemmän varoja, vaikka muiden tarpeiden kustannuksella.
- Nykyoloissa väestönsuojelu on turhaa, koska mitään ei voitaisi tehdä sodan kohdatessa. (vain 1981)

206. Voitteko arvioida omalta kohdaltanne, kuinka tärkeitä väestönsuojelutiedon lähteitä ovat olleet seuraavat tahot? (1986)

hyvin tärkeä - melko tärkeä - ei kovinkaan tärkeä - ei lainkaan tärkeä - eos

- Koulu
- Työpaikka
- Varusmiespalvelu (miehet)
- Väestönsuojelukurssit
- Lehdet, radio ja televisio
- Koti

207. Miten suhtautuisitte väestönsuojelun kehittämiseen, mikäli se merkitsisi nykyiseen verrattuna joitakin uusia raskaita? Voitteko sanoa, mitä mieltä olette väestönsuojelun kehittämisestä, jos se merkitsisi...? (1986)

kannattaisi kehittämistä - ei kannattaisi kehittämistä - eos

- Verojen lisääntymistä tulotasosta riippuen 100 - 1000 mk vuodessa kansalaista kohti
- Pakolliseen väestönsuojelukoulutukseen joutumista yhdeksi päiväksi vuodessa
- Suojatilan rakentamista kaikkiin asuintaloihin

208. Missä määrin mielestänne maassamme on varauduttu väestönsuojeluun mahdollisissa kriisitilanteissa, ottaen huomioon toisaalta maamme taloudelliset voimavarat, toisaalta väestönsuojelun tarpeen. Onko väestönsuojeluun sijoitettu varoja sopivasti, liikaa vai liian vähän? (1982)

sopivasti - liikaa - liian vähän - eos

209. Millaiset teidän mielestänne ovat Suomen väestönsuojelun mahdollisuudet suojata väestöä? Voisitteko arvioida seuraavien tilanteiden avulla väestönsuojelun mahdollisuudet. (1981)

erittäin hyvät - melko hyvät - melko huonot - erittäin huonot - eos

- Jos tällä paikkakunnalla tapahtuisi onnettomuus vaarallisen myrkyllisen, esim. kloorin kuljetuksessa?
- Entä jos Suomen aluetta kohtaisi sotilaallinen selkkkaus, jossa ei käytettäisi ydinaseita?
- Entä jos Suomen alueella leviäisi ydinsaaste pilvi muualla tapahtuneen räjähdysseurauksena?

210. Jos yllättäen annettaisiin yleinen hälytysmerkki, esim. sireenillä, miten käsityksenne mukaan tämän paikkakunnan oloissa pitäisi silloin toimia? Mitkä seuraavista toimista olisivat mielestänne oikeita ja mitkä virheellisiä? (1981)

- Lähteä välittömästi pois paikkakunnalta
- Kuunnella radiosta lisätietoja
- Siirtyä sisätiloihin
- Lähteä itse ottamaan selvää mitä on tapahtunut
- Sulkea ovet ja ikkunat tiiviisti
- Soittaa puhelimella lisää tietoja
- Lähteä välittömästi suuremman väestönsuojelun suuntaan

211. Miten pitkään arvelisitte selviävänne kotiloissa (perheen kanssa) niillä elintarvikkeilla, joita teillä nyt on, pakastamisessa olevat elintarvikkeet mukaan lukien, jos sähkön ja veden jakelu toimisi normaalisti? (avoin vastaus) (1987, 1989)
212. Valtio kerää mm. leipäviljaa varmuusvarastoon poikkeusolojen varalta. Olisitteko Te valmis sijoittamaan omia/taloutenne varoja elintarvikkeiden kotivarastoon poikkeusolojen varalta? (1986)
- kyllä - ei - eos*
213. Onko teidän taloudessanne varastoitu elintarvikkeita kotivarastoon poikkeusolojen varalta? (1986)
- kyllä - ei - eos*
214. Olisiko elintarvikkeiden muutaman viikon kotivarastojen ylläpitäminen poikkeusolojen varalta mielestänne... (1986)
- erittäin tarpeellista - melko tarpeellista - melko tarpeetonta - täysin tarpeetonta*
215. On mahdollista, että maailman tapahtumien takia elintarvikkeiden, polttoaineiden tai raaka-aineiden tuonti saattaisi joissakin oloissa häiriintyä. Pitäisikö mielestänne nykyoloissa varmuusvarastointia tällaisten tilanteiden varalle pyrkiä lisäämään, jatkamaan nykyisellä tasolla vai vähentämään? (1982)
- lisätä - jatkaa nykyisellä tasolla - vähentää - eos*
- Jos vastasi ”lisätä”:
Jos lisäyksestä aiheutuisi verorasituksen suurentumista tai varastoitavien tarvikkeiden hintojen korotuksia, niin miten suhtautuisitte siinä tapauksessa asiaan?
- lisätä - jatkaa nykyisellä tasolla - vähentää - eos*
216. Onko mielestänne nykyisin tarpeellista vai tarpeetonta kehottaa kansalaisia hankkimaan kotiinsa säilyviä elintarvikkeita tai poikkeusoloissakin käyttökelpoisia välineitä mahdollisten Suomea kohtaavien selkkausten varalta? (1981 - 1982, HMS 1969 - 1971)
217. Tulisiko mielestänne viranomaisten järjestää väestönsuojelua koskevaa koulutusta? (HMS 1971)
218. Onko väestönsuojelu pelkästään sota-ajan varalle suoritettua toimintaa? (HMS 1971)

XI ARVOT, OSALLISTUMINEN

219. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? (1992)

- Suomen kieli ja kulttuuri ovat riittävän omaleimaisia ja vahvoja, jotta ne voivat elää ja kehittyä menestyksellisesti myös tulevaisuuden yhdistyneessä Euroopassa.
- Suomi kuuluu vain suomalaisille, koska hyvinvointimme on ansaittu menneiden sukupolvien uhrauksin, kovalla työllä ja tarpeen vaatiessa puolustamalla asein tätä maata.

220. Ihmiset suhtautuvat eri tavoin uskontoon. Mikä näistä vaihtoehtoista kuvaa Teidän suhdettanne uskontoon? (1986)

- Pidän itseäni uskonnollisena
- En ole uskonnollinen, mutta suhtaudun myönteisesti uskontoon
- Suhtaudun jokseenkin välinpitämättömästi uskontoon
- eos

221. Seuraavassa on lueteltu aakkosjärjestyksessä asioita, joita ihmiset arvostavat eri tavoin. Luettelisitteko niistä viisi tärkeintä tärkeysjärjestyksessä. Siis mitä pidätte tärkeimpänä, mitä toiseksi tärkeimpänä jne. Entä mikä on vähiten tärkeä? (1984, 1986)

- Että saisi jotain merkittävää aikaan
- Hyvä toimeentulo
- Hyvät ihmissuhteet
- Luonnon säilyminen turmeltumattomana
- Maamme itsenäisyys
- Nälän poistaminen maailmasta
- Rauha
- Sielun pelastuminen
- Tasa-arvo ihmisten välillä
- Terveys
- Työtä kaikille

222. Kuinka tarpeellisena pidätte maailmanrauhan säilymisen kannalta yksityisten ihmisten rauhanaktiivisuutta ts. osallistumista rauhanmarsseihin, -julistuksiin, -kokouksiin ja vastaaviin? (1984)

- Aivan olennainen vaikutus maailmanrauhan säilymiselle
- Edistää jonkin verran rauhan asiaa
- Ei kovin merkityksellistä rauhaan johtavaa toimintaa
- Ei vaikuta maailman rauhaan sitä eikä tätä

223. Mikä saisi Teidät osallistumaan tällaiseen toimintaan? (1984)

- Euro-ohjusten tulo
- Välitön sodan uhka
- Muu, mikä?
- eos

224. Oletteko itse osallistunut johonkin tällaiseen ns. rauhanaktivistien järjestämään tilaisuuteen? Jos, niin mihin (1984)

on, mihin? - ei

225. Jos ajatellaan ns. rauhanaktivisteja, niin mitä poliittista suuntaa, jos mitään, katsotte heidän lähinnä edustavan? (1984)

- Pääosin kommunisteja
- Vasemmistolaisia yleensä
- Pääosin keskustalaisia
- Pääosin oikeistolaisia
- Pääosin riippumattomia ja ”vihreitä”
- Kaikkia poliittisia suuntia edustavia

226. Jos ajatellaan rauhanaktivistien tämän hetkisen toiminnan vaikutusta poliittisiin ja muihin päättäjiin, niin kuinka suuren tämän vaikutuksen heihin arvelette olevan heidän tehdessään poliittisia ja sotilaallisia päätöksiä? (1984)

vaikuttaa erittäin paljon - vaikuttaa melko paljon - vaikuttaa jonkin verran - ei vaikuta kovin paljon - ei vaikuta lainkaan

227. Mikä on Teidän käsityksenne, lisääkö mielestänne rauhanliike vai maanpuolustus Suomen turvallisuutta? Valitkaa vaihtoehdoista se, joka parhaiten kuvaa käsitystänne asiasta. (1982)

- Suomen turvallisuutta lisää rauhanliike, ei maanpuolustus
- Suomen turvallisuutta lisää maanpuolustus, ei rauhanliike
- Suomen turvallisuutta lisäävät sekä rauhanliike että maanpuolustus
- Suomen turvallisuutta ei lisää rauhanliike eikä maanpuolustus
- eos

XII MUUTA

228. Minkä arvosanan antaisitte nykyisen hallituksen toiminnalle seuraavissa asioissa? (1990)

kouluarvosana-asteikko 4 - 10

- Yritysten toimintaedellytysten parantaminen
- Työllisyyden hoito
- Verotusasioiden hoito
- Hinnankorotusten hillitseminen
- Ulkomaankauppapolitiikan hoito
- Maatalouspoliittisten kysymysten hoito
- Sosiaaliturvan uudistaminen
- Koululaitoksen kehittäminen
- Työelämän uudistaminen
- Ympäristö- ja luonnonsuojelukysymysten hoito
- Ulkopoliitiikan hoito
- Energiakysymysten hoito
- Alueellista kehitystä koskevien asioiden hoito
- Maanpuolustuksen kehittäminen
- Kehitysavun antaminen
- Euroopan yhdentymiseen liittyvien kysymysten hoito

229. Kuinka tarkkaan seuraatte päätöksiä ja tapahtumia seuraavilta politiikan lohkoilta? (1987)

erittäin tarkasti – melko tarkasti – melko ylimalkaisesti – erittäin ylimalkaisesti – eos

- Työllisyysasiat
- Ympäristökysymykset
- Sosiaalipolitiikka
- Maanpuolustus
- Suurvaltasuhteet
- Ulkomaankauppa
- Suomen ulkopolitiikka
- Kehitysmaiden tilanne
- Pakolaisongelmat

230. Valtion ensi vuoden tulo- ja menoarviota laaditaan parhaillaan kireässä taloudellisessa tilanteessa. Otaksutaan, että budjetin menot ovat noin 2 000 milj. mk tuloja suuremmat. Mikä mielestänne tulisi olla valtion taloudenpidon yleisenä linjana? (1983)

- Säästölinja, eli pidättäydytään menojen lisäyksistä ja karsitaan olemassa olevia menoja
- Verotuslinja, eli katetaan lisämenot nostamalla veroja ja maksuja
- Lainalinja, eli katetaan menot ottamalla valtiolle lisää velkaa

Lisäkysymys niille, jotka vastasivat "lainalinja":

Jos valtion velanotto jatkuu edes nykyisen laajuksena, nousevat velkojen lyhennyksien ja korkojen maksut suuremmiksi kuin uuden velan määrä. Pian tilanne tulee sellaiseksi, että muita menoja on supistettava, jotta lainat voitaisiin hoitaa. Mitä tässä tilanteessa tulisi mielestänne tehdä?

- Jatkaa lainanottoa kaikesta huolimatta
- Karsia olemassa olevia menoja jo ennakoon ja pidättyä menojen lisäyksiltä
- Kattaa syntyvät kustannukset nostamalla veroja ja maksuja

231. Jotta valtion ensi vuoden tulo- ja menoarvio saataisiin tasapainoon säästöjen avulla, tulisi eri menokohteista säästää noin 2 000 milj. mk. Mistä seuraavista kohteista säästäisitte mieluiten tuon summan? (1983)

	<i>valtion menot -83</i>
Kehitysyhteistyövarat	1 000 mmk
Asuntolainat	2 000 mmk
Puolustusvoimien materiaalihankinnat	1 300 mmk
Maatalouden vientituki ja kotimainen hintatuki	2 000 mmk
Teiden rakentaminen ja kunnossapito	2 500 mmk
Valtionrautateiden alijäämä	900 mmk
Teollisuuden avustukset	1 500 mmk
Kansaneläkkeet	9 500 mmk
Lapsilisät	2 200 mmk
Sairausvakuutusedut	1 500 mmk
Työttömyyskorvaukset ja -avustukset	1 500 mmk
Poliittinen puoluetuki	50 mmk

232. Valtion tulo- ja menoarvion vaje voidaan kattaa myös veroja ja maksuja korottamalla. Minkä seuraavista korotuskohteista valitsisitte mieluiten? (1983)

- Korotetaan välittömiä veroja (tulo- ja omaisuusveroa)
- Korotetaan liikevaihtoveroa 2 prosenttiyksikköä (eli saman verran kuin 1.6.1983)
- Korotetaan valmisteveroja (alkoholi, tupakan ja öljytuotteiden osalta) 20 %
- Korotetaan posti-, rautatieliikenne-, puhelin- ja telemaksuja 50 %

233. Mikä näistä valtion menoeristä on sellainen, johon käytettäviä varoja pitäisi lisätä? Mitä pitäisitte ensisijaisena kohteena? Entä toisena ja kolmantena? Mitkä ovat sellaisia, johon käytettäviä varoja voitaisiin vähentää? Ensisijainen vähennyskohde? Toinen ja kolmas? (1980)

- Puolustusmenot
- Sosiaaliapu
- Lapsilisät
- Asuntotuki
- Maataloudelle annettava tuki
- Eläkkeet
- Kehitysmaille annettava kehitysapu
- Terveysten- ja sairaanhoidosta aiheutuvat menot
- Koulutusmenot
- Puoluetuki

234. Valtion jokavuotiseen tulo- ja menoarvioon kuuluu joukko menoryhmiä. Sanoisitteko näistä kaikkein tärkeimmän? Onko näissä joitakin, joita mielestänne pitäisi lisätä/vähentää? (HMS 1974)

- Eläkkeet ja muu sosiaaliturva
- Asuntotuotanto
- Terveysten- ja sairaanhoito
- Yleinen järjestys ja turvallisuus
- Koulut ja opetus
- Teollisuuden lisääminen
- Maatalous
- Liikenneyhteyksien parantaminen
- Puolustusvoimat
- eos / ei mitään

235. Miten mielestänne eri yhteiskuntaluokkiin kuuluvia kohdellaan erilaisissa virastoissa ja laitoksissa? (HMS 1974)

samalla tavalla - eri tavalla - eos

236. Mikä on mielestänne ylemmän upseeriston vaikutus siihen, miten asioita Suomessa nykyisin hoidetaan? (HMS 1974)

erittäin suuri - melko suuri - melko vähäinen - erittäin vähäinen - eos

237. Mitä puolueita kohtaan arvelisitte kantahenkilökunnan enemmistön suhtautuvan myönteisesti tai kielteisesti viranhoidon ulkopuolella? (HMS 1974)

- Kokoomus
- Keskustapuolue
- Suomen sosialidemokraattinen puolue
- Liberaalinen kansanpuolue
- Ruotsalainen kansanpuolue
- Suomen kristillinen liitto
- Suomen perustuslaillinen kansanpuolue
- Suomen kansan demokraattinen liitto
- Suomen kansan yhtenäisyyden puolue
- Suomen maaseudun puolue
- Suomen yrittäjäin puolue
- Tasapuolisesti kaikkiin
- eos / ei halua sanoa

238. Pitäisikö mielestänne kantahenkilökunnalle tehdä mahdollisuuksia osallistua puolueiden toimintaan viranhoidon ulkopuolella? (HMS 1974)

pitäisi saada osallistua - ei pitäisi saada osallistua - eos

239. Usein sanotaan, että eri väestöryhmien edut ovat Suomessa vastakkaisia. Jotkut vastakohtaisuudet ovat kuitenkin joidenkin mielestä pienemässä, kun taas jotkut ajattelevat, että ne ovat suurenemassa. Ovatko näiden ryhmien vastakohtaisuudet viimeisen 10 vuoden aikana suurentuneet, pienentyneet vai eikö näiden välillä ole lainkaan vastakohtaisuuksia? (HMS 1974)

- Uskovaiset - ei-uskovaiset
- Virkamiehet - muut kansalaiset
- Ruumiillisen työn tekijät - henkisen työn tekijät
- Työnantajat - työntekijät
- Poliitikot - muut kansalaiset
- Maataloustuottajat - kuluttajat
- Köyhät - rikkaat
- Nuoret - vanhat
- Kaupunkilaiset – maalaiset
- Paljon kouluja käyneet - vähän kouluja käyneet

240. Ihmiset tuntevat usein yhteenkuuluvaisuutta johonkin ryhmään, paikkakuntaan, kansaan jne. Tunteen voimakkuus kuitenkin vaihtelee. Kuinka voimakasta yhteenkuuluvuutta tunnette seuraaviin ryhmiin? (HMS 1974)

- Perheeseen
- Kieleen
- Kansaan
- Synnyinseutuun
- Ystäviin
- Työtovereihin
- Kirkkoon tai uskontoon
- Poliittiseen puolueeseen